

Agrár- és Környezetjog

Journal of Agricultural and Environmental Law

A CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület tudományos közleményei
CEDR Hungarian Association of Agricultural Law

2011 No. 10

A tartalomból - Contents

BEZDÁN Anikó Judit

A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról
The Conceptual Definition of Hunters' Societies

-3-

Dr. ROMÁN Róbert

A szövetkezeti vezetők jogállása és felelőssége
The cooperative leaders' legal status and responsibility

-25-

SZALÓKI Kitti

Az ügyész környezetvédelmi tevékenysége - Gyakorlati tapasztalatok
The environmental issues of the attorney's job - Some practical approaches

-42-

Impresszum/ Disclaimer

Kiadja/published by: CEDR Magyar Agrárjogi Egyesület

H-3515 Miskolc-Egyetemváros, A/6. 102., tel: +36 46 565 105

Felelős kiadó/publisher: *Dr. Csáke Csilla*: jogkincs@uni-miskolc.hu

Felelős szerkesztő/responsible editor: *Dr. Szilágyi János Ede*: civdrede@uni-miskolc.hu

Technikai szerkesztő/technical editor: *Dr. Szilágyi János Ede*

Szerkesztők/editors: *Dr. Benkő András, Dr. Bobvos Pál, Dr. Csáke Csilla, Dr. Fodor László, Dr. Horváth Gergely, Dr. Horváth Szilvia, Dr. Kurucz Mihály, Dr. Olajos István, Dr. Prugberger Tamás, Dr. Tankó Endre, Dr. Vass János*

Német idegen nyelvi lektor/lector (German): *Dr. Raisz Anikó*

Angol idegen nyelvi lektor/lector (English): *Dr. Jakab Nóra*

All rights reserved. No part of this journal may be reproduced in any form or by any means without the prior written permission of the publisher.

HU ISSN 1788-6171

A folyóirat letölthető/The Journal may be downloaded from:

<http://www.uni-miskolc.hu/~agrarjog/ujzag/agriarchive.htm>

vagy/or

<http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?pid=1040>

dr. BEZDÁN Anikó Judit
egyetemi tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem

Anikó Judit BEZDÁN
assistant lecturer
University of Szeged

A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról

The Conceptual Definition of Hunters' Societies

Bevezetés

Ma Magyarországon a vadásztársasági tagok száma közel 32.000 fő. Ennyi embernek nyújtanak vadászati, sportolási, kikapcsolódási lehetőséget ezek a speciális társaságok. Más szemszögből megközelítve azt mondhatjuk, hogy ez a közel 32.000 ember közvetve, vagy közvetlenül a magyar vadállománnyal, vadgazdálkodással és természeti értékek védelmével is foglalkozik. A jelen tanulmány célja ezeknek a tevékenységeknek keretet adó vadásztársaságok fogalmának meghatározása.

Mi is valójában a vadásztársaság? Erre a meghatározásra nincs törvényi definíció, de ha megnézzük a vonatkozó jogszabályoknak a rendelkezéseit (Etv. és Ptk),¹ amelyek elsődlegesen szabályozzák a vadásztársaságot, mint egyesületet, akkor is meghatározhatjuk azt a fogalmat, amit a szabályozási keretet adó jogszabályok tartalmából következtethetünk. A harmadik jogforrás, amely tartalommal tölti meg a létrehozott egyesületi életet, az a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény (továbbiakban rövidítve: Vtv.).

A vadásztársaság tehát az Alkotmánnyal összhangban, az Etv. rendelkezései szerint szabadon alapítható, működéséhez azonban elengedhetetlen a Vtv.-ben meghatározott feltételek teljesülése.

A vadásztársaság alapításakor nehéz annak a pontos behatárolása, hogy milyen természetű szervezeti formáról is van szó, e nélkül azonban nem meghatározható az alkalmazandó jog. Kiindulásként az rögtön leszögezhető, hogy a vadásztársaságot az alapító tagok meghatározott célból történő egyesülése hozza létre. A rá vonatkozó,

Introduction

Hunters' societies count ca. 32000 members in Hungary today. These special associations grant them the opportunity to hunt, do sports and free-time activity. From another point of view, there are ca. 32000 people directly or indirectly interested in Hungarian wildlife, gamekeeping and the conservation of nature. The aim of this study is to define the concept of hunters' societies enclosing the above activities.

What is a hunters' society? There is no legal definition for the concept, although having a look at the dispositions of the rules that apply (Society Law and Civil Code)¹ primarily regulating hunters' societies, we can outline the definition deducted from the content of regulating laws. The 3rd legal source filling the life of associations with content is Act LV of 1996, on the protection of wildlife, gamekeeping and hunting.

The hunters' society may be founded freely, in accordance with the Constitution and the dispositions of Society Law, its operation, however, depends on the fulfilment of conditions described in Hunting Law.

When founding a hunters' society, it is complicated to determine the characteristics of the form of organization although the applicable law is impossible to be determined without a definition. For a start, we can say that the hunters society is created by the union of the founding members, for specific reasons. The primarily

elsődlegesen irányadó jogszabály ezért, mint *lex generalis*, az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (Etv.) lesz. Az Etv. az egyesülési jog alapján létrejövő társadalmi szervezeteket szabályozza, de nem állapít meg az egyes szervezettípusokra külön szabályokat. Tehát például társadalmi szervezet lehet párt, szakszervezet, egyesület stb. A vadászat alapvetően egy sporttevékenység, az ilyen tevékenység folytatására létrehozott társadalmi szervezetek a Polgári Törvénykönyv, mint *lex specialis* által szabályozott egyesületi formában működhetnek a leghatékonyabban. E két jogszabály rendelkezéseire figyelemmel kell tehát kialakítani a vadásztársaság szervezetét és működését a Vtv.-ben szabályozott vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályok további speciális szabályaira különös tekintettel.

E fentiekben megjelölt három jogszabály rendelkezései mentén szeretném bemutatni a vadásztársaságokat, meghatározni a fogalmukat, típusaikat. Ahogy láthattuk a vadászati jog gyakorlásának témakörét sokféle jogi norma befolyásolhatja, nem egyetlen jogforrás tölti ki tartalommal. Mindig más és más megítélése lehet az aktuális viszonyoknak. Jőmagam jelen esetben igyekszem egy újfajta megközelítésben megvilágítani és vizsgálni a választott vadásztársasági formát, mivel azt egy olyan sokszínű szervezeti formának tartom, ami teljes megújulásra és támogatásra érdemes jövőre nézve is.

A vadászok közössége az általuk választott jogi és szervezeti formában nyeri el a jogállását, a vadászat adta sajátosságok keretei közötti érvényesíthetőséggel. Az egyesülési jog alapján a törvény által elismert célokra számtalan egyesülési formában működő társadalmi szervezet alakulhat. A vadásztársaság ezek közül – speciális célja és tevékenysége miatt – csak az egyik nevesített társadalmi szervezet.

A szervezeti besorolásuk és meghatározásuk miatt tartozhat egy vadásztársaság a klasszikus értelemben vett saját célú civil szervezetek körébe.²

applying law will be Act II of 1989, on the right to associate, as *lex generalis*. Society Law regulates social organizations created by Cooperative Law, without the determination of independent provisions for organizational types. E.g., a social organization may be a party, trade union, cooperative, etc. Basically, hunting is a sporting activity, and social organizations created for such activities are able to operate in the most effective way in the form of association, regulated by the Civil Code as *lex specialis*. The organization and operation of hunters' societies must be shaped regarding the dispositions of these two laws, taking further regulations applying to Hunting Law into special consideration.

I would like to characterize hunters' societies, outlining their definition and types, on the basis of the dispositions of the above mentioned 3 laws. As we could see, the practice of Hunting Law may be influenced by several types of legal norms; it is not shaped by one legal source. The actual situations may be judged in different ways. In this case, I am striving to highlight and examine the hunters' society I have chosen, from a new approach, as I find it a many-sided organizational form being worth renewing and supporting.

The community of hunters gains legal ground in a chosen legal and organizational form, with validation within the frames of the characteristics of hunting. Several organizations may be created in the form of association, based on Society Law, for legally acknowledged purposes. Among these, the hunters' society is one social organization, because of its special purpose and activity.

A hunters' society may belong to the circle of civil organizations of their own purpose in the classic sense, because of its organizational position and definition.²

1. A vadásztársaságok szerepe, jelentősége

A vadásztársaságok egyrészt komoly gazdálkodási funkcióval, tevékenységi körrel rendelkező szervezetek, másrészt ellátnak közérdekű feladatot is. Az ország vadgazdálkodásának minősége jelentős mértékben függ a vadásztársaságok helyes, szakszerű vadgazdálkodási tevékenységétől. Éppen ezért a vadásztársasági szinten megmutatkozó minden vadgazdálkodási hiba, a gazdálkodási és vadászati tevékenység öncélú folytatása súlyos károkat okozhat az ország vadgazdálkodásának. Éppen ezért fontos érdek fűződik a vadásztársaságok jó működéséhez, a vadásztársasági munka jó megszervezéséhez.

Az elmúlt húsz év során a változó gazdasági-társadalmi viszonyok furcsa kettősséget produkáltak. A folyamatos tudományos-technikai fejlődés révén kialakult viszonyok következménye, hogy egyre több ember igényli a kikapcsolódást, a szabadidő természetben való eltöltését, a sportolást, a természet szépségeinek élvezetét. Ennek megfelelően a vadászat, mint sport iránti igény is jelentősen megnőtt. Ugyanakkor a vadászás gyakorlására alkalmas területek csökkennek, ami azt jelenti, hogy e sporttevékenységnek az üzérére is kevesebb lehetőség adódik. A helyzetet csak részben tudja csak enyhíteni a vadgazdálkodás és vadászat modernizálása, ésszerű tervezése, szervezése. A vadászás lehetőségének az állampolgárok részére való biztosítása során számolni kell azzal, hogy az igény jóval nagyobb, mint amennyit ki lehetne elégíteni.

Tekintettel arra, hogy nem vadászhat minden vadászni akaró állampolgár, ezért korlátok jözan felállítására és megfelelő szelektálásra szükség van. Az adottságok, a vadászterületek korlátozott terjedelme határt szabnak a vadászat lehetőségeinek, amivel közvetlenül befolyásolják a létesíthető vadásztársaságok és az azokba felvehető tagok számát is.

A vadásztársaság, mint helyi egyesület, sportvadászat céljából alakul ugyan, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a vadásztársaság egész tevékenysége a sportvadászatban merül ki. A

1. The role and significance of hunters' societies

On one hand, hunters' societies are organizations of serious economic function and activity, on the other hand they fulfil duties of public interest. The quality of national gamekeeping significantly depends on the proper, expert gamekeeping activity of hunters' societies. That is why all the mistakes in gamekeeping and hunting activity with a purpose in themselves may cause serious damage in the nation's wildlife economy. For this reason, there is serious interest in the proper operation of hunters' societies and the organization of hunters' community work.

In the last 20 years, changing social-economic situation produced a weird ambiguity. As a result of continuous scientific-technical development, a growing number of people need relaxation, freetime activity in the open air, sports and the enjoyment of nature's beauty. Accordingly, the demand for hunting as a sport has increased significantly. At the same time, areas suitable for hunting are diminishing, which means there is less possibility of doing this kind of sport. This situation can only be partially solved by the modernization and reasonable organization and planning of gamekeeping and hunting. While entitling citizens to have the opportunity to exercise hunting, we must count on the fact that there is much greater demand for hunting than possible.

Considering that it is not allowed for every citizen to hunt, there is need for reasonable limitations and proper selection. The limited area of hunting ground decreases the possibility of hunting, having direct impact on the number of creatable hunters' societies and members.

The hunters' society as a local association is founded for the purpose of sports hunting, this, however, does not mean that its whole activity comprises of sports hunting. Sport-hunting

sportvadászathoz ugyanis nagymértékben gazdasági jellegű tevékenység is kapcsolódik.³

A vadásztársaság jellegét és működését befolyásoló tényező az is, hogy tagjai fegyvert tartanak, a tagsági viszonyukon alapuló vadászati tevékenységüket fegyver használatával fejtik ki. A vadásztársaság tehát fegyverrel rendelkező személyek egyesülete, ami ugyancsak olyan tényező, amely a vadásztársaságnak egyesületi formának sajátos jelleget ad.

A vadásztársaság célja, hogy a jogszabályok, szabályzatok megtartásával és megőrzésével, a nemzetgazdaság érdekeivel összhangban, a környezet- és természetvédelmi előírásokra figyelemmel, szakszerű és tervszerű vadgazdálkodással és példás egyesületi élettel tagjai részére kulturált vadászati lehetőséget biztosítson.⁴ Ennek keretében célja a vadásztársaságnak az is, hogy tagjait szigorú, öntudatos fegyelemre, a törvények tiszteletére, a vadász kultúra ápolására, a vadásztársaival szemben előzékeny, udvarias, segítőkész magatartásra nevelje.

2. A vadásztársaság fogalmának egyes meghatározásai

A Vadászat gyakorlati kézikönyve a *vadásztársaság* fogalmát az alábbiak szerint határozza meg: „A vadásztársaság – mint helyi egyesület – sportvadászat céljából alakul. Célja, hogy a tagok a vadászatra vonatkozó előírások és jogszabályok megtartásával vadásszanak és gazdálkodjanak.”⁵ Ezzel szemben a Vadász lexikon, azt írja, hogy a vadásztársaság vadászati és vadgazdálkodási céllal alakított, alapszabállyal és házi szabályzattal rendelkező vadászok önkéntes csoportja.⁶

Ezen túlmenően a vadásztársaságra vonatkozó konkrét fogalmat sem az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (továbbiakban: Etv.), melynek alapján a vadásztársaság létrejön, sem pedig a Polgári Törvénykönyvnek az egyesületre, mint jogi személyre vonatkozó rendelkezései nem tartalmazznak. Ha az Etv. és a Ptk. által leírt általános fogalmat a vadásztársaságra konkretizáljuk, az alábbi eredményt kapjuk:

involves a great deal of economic activity, too.³

Another characteristic of the hunters' society is that its members keep rifles. Their hunting activity based on their membership is realised by the use of shotguns. The hunters' society is an association of rifle keepers, which is a factor especially typical of the hunters' society.

The purpose of the hunters' society is to provide its members with civilized hunting possibilities, by keeping and enforcing provisions and rules, in accordance with national economic interests, considering environmental and conservation directions, with expert and scheduled gamekeeping.⁴ Another purpose of the hunters' society is to teach its members severe, self-conscious conduct, to respect the law, to take care of hunting culture, and to have a helpful attitude towards fellow hunters.

2. Various definitions of the hunters' society

The Practical Handbook of Hunting determines the concept of *hunting society* as follows: The hunters' society as a local association is formed for the purpose of sports hunting. Its purpose is to make its members hunt and farm, keeping directions and rules applied to hunting.⁵ According to The Hunters' Lexicon, the hunters' society is a voluntary group of hunters, founded for the purpose of hunting and gamekeeping, having a constitution and regulations.⁶

There is no specific definition other than above, neither in Act II of 1989 on Society Law, nor in the directions of the Civil Code. Determining the general concept defined in Society Law and The Civil Code, the result is:

A vadásztársaság olyan, önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező, egyesületi formában működő társadalmi szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. A vadásztársaság, mint egyesület, jogi személy.⁷

Ezt a fogalmat magam is el tudom fogadni, mivel minden lényeges jellemzőjét összegzi az általam meghatározni kívánt szervezeti formának, de a társadalmi szervezet jogi minősítést megkérdőjelezném. Ennek indokára a későbbiekben adok választ.

A fogalom kapcsán láthatjuk, hogy bár a vadásztársaság elnevezésében a társaság szó szerepel, valójában semmi köze a gazdasági társaságokhoz. A gazdasági társaságot tagjai, a rá vonatkozó külön törvény rendelkezései szerint, kifejezetten gazdálkodási cézzal hozzák létre, míg a vadásztársaság az Etv. hatálya alá tartozó olyan társadalmi szervezet, mely egyesületi formában fejezi ki a tevékenységét. Az Etv. rendelkezéseinek értelmében elsődlegesen gazdasági-vállalkozási cézzal nem is alakítható. A vadásztársaság a fentiekre tekintettel csak kiegészítő jelleggel, de folytathat gazdálkodási tevékenységet, melynek indoka leginkább az általa a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (Vtv.) rendelkezései alapján kötelezően ellátandó többletköltségeinek fedezése.

2.1. A vadásztársaságok egyesületi jellegéből és nonprofit szervezetkénti meghatározásból eredő jellemzői (önkéntesség, önkormányzatiság, nyilvántartott tagság, alapszabályban meghatározott nonprofit cél)

Magyarországon, mind a szaknyelven, mind a köznyelvben ugyancsak sokszor a nonprofit kifejezés egyre inkább polgárjogot nyer. A jogi irodalomban a gazdasági társaságok ellentétéként sokszor használják a nonprofit szervezet meghatározást, ahol is ez az alanyi kör magában foglalja az alapítványt, egyesületet, nonprofit társaságot, és a saját célú civil szervezeteket, mint

Hunters' society is a voluntarily created social organization, having self-government and operating in the form of association, created for a special purpose laid down in the constitution, having registered membership, organizing its members' activity to achieve its purposes. The hunters' society as an association is a legal personality.⁷

Personally, I can accept this definition, as it sums up all the important characteristics of the organizational form I wish to determine, although I question the legal quality of social organization. I am going to give my reasons for that later.

We can see that the name hunters' society contains the word society, however, it has nothing to do with economic societies. Economic societies are created by its members according to the dispositions of the specific law that applies, for an economic purpose, while hunters' societies are social organizations under the validity of Society Law, realizing their activity in the form of association. According to the dispositions of Society Law, they cannot be founded for primarily economic-financial purposes. Considering the above mentioned, hunters' society may practice economic activity, only complementarily, because of compulsory extra expenses as directed in Act LV of 1996 on wildlife conservation, gamekeeping and hunting.

2.1. The characteristics of hunters' societies derived from their association form and their definition as nonprofit organizations (voluntary, self-government, registered membership, nonprofit purpose declared in constitution)

In Hungary, the expression 'nonprofit' is being granted more and more civic rights both in terminology and in everyday language. In legal technical literature, the definition 'nonprofit' organization is often used as the opposite of economic societies, including foundations, associations, nonprofit societies and civil organizations with their own purpose, like, e.g.

például a vízgazdálkodási társulást is.⁸ A vadásztársaságok egyesületi formája olyan rugalmas keretet ad a vadászatot gyakorlók számára, hogy használható minősítésük lehet *Kuti Éva* megjelent, *Hívjuk talán nonprofitnak...* c. könyvében indokolt nonprofit elnevezést alkalmazni magyarországi elterjedésük kapcsán is.

„A nonprofit szektor elnevezés valószínűleg azért nyert polgárjogot, mert a szektor definíciójának a legáltalánosabb érvényű elemét ragadja meg, amely ugyanakkor lényegében ideológia-mentes. (...) Matematikai hasonlattal élve: a legkisebb közös többszöröst nem sikerült megtalálni, így a legnagyobb közös osztó vált általánosan elfogadottá: az elnevezés nem a szektor összetettségét, szervezeteinek sokféleségét tükrözi, hanem arra az egyetlen jellemzőre utal, amellyel kapcsolatban az érintettek között nagyjából teljes az egyetértés.”⁹

A nonprofit megjelölés egy negatív definíciót jelenít meg a használata során. Az elnevezés alapján feltételezhető ugyanis, hogy olyan szervezetről van szó, amelyek célja nem a gazdasági nyereség gazdálkodási értelemben vett megszerzése. A kifejezés továbbá azt is sugallja, hogy a nonprofit szektor és a nonprofit szervezetek alatt olyan gazdasági és társadalmi képződményeket értünk, amelyek sem az állami, sem a piaci szektorhoz nem sorolhatóak. Annak leírása, hogy mit nem csinál egy vadásztársaság; vagy mi nem lehet egy nonprofit szervezet, még nem adja meg azt az információs tartalmat, amit ezekről a vadászati jogot gyakorló szervezetekről el akarunk mondani. Ahogy minden negatív definíció esetében, így itt is felvetődik a kérdés: vajon milyen módszerrel, hogyan lehet akár megközelítőleg is leírni a sok, közös tulajdonsággal rendelkező szervezetet úgy, hogy mint önálló egységet is vizsgálni lehessen?

Ha a vadásztársaságok nonprofit szervezetek körébe való sorolását vizsgáljuk, akkor arról van inkább szó, hogy az általunk használt definíciós bázis legyen: (a) általánosan érthető és alkalmas egy adott kérdésfeltevés megválaszolására, illetve (b) a felállított jellemzők sorával eldönthető legyen, hogy egy reálisan létező szervezet megfelel-e az adott kritériumrendszernek.

waterworks associations.⁸ The association form of hunters' societies provides so much flexibility for hunters that we can use the expression nonprofit as acknowledged in *Éva Kuti's* book: *Let's Call It Nonprofit...*, related to their spreading in Hungary, too.

“The expression nonprofit sector may have been granted civic rights because it grasps the most general element of the sector's definition, which is free from ideology at the same time... Using a mathematical metaphor, the least common multiple has not been found, so the greatest common factor has become generally accepted: instead of the expression reflecting the complexity of the sector or the variety of organizations, it refers to the only characteristic in which there is a more or less complete agreement.”⁹

The name 'nonprofit' in use expresses a negative definition. According to the expression, we can assume that it is an organization without the purpose to obtain economic profit in an economic sense. Furthermore, the expression suggests, that the nonprofit sector and nonprofit organizations cover social forms not belonging to either public or marketing sectors. The description of what a hunters' society does not do, or what cannot be a nonprofit organization, will not give us the information that we wish to know about these organizations practising hunting rights. As in all cases of negative definitions, a question is raised here: what is the method of at least roughly describing so many organizations sharing the same characteristics so that they can be examined as independent units?

Examining hunters' societies ranged among nonprofit organizations, we prefer using a definition base: (a) generally understandable and able to answer a certain question and (b) able to decide-by a list of characteristics- whether an actual organization meets a certain system of conditions.

A választott vadásztársasági szervezet nonprofit-kénti meghatározása azért jó, mert megfelel az általánosan használt olyan jellemzőknek, amelyek más hasonló szervezeteket is ezekkel a jellemzőkkel azonosítanak.

1. A nonprofit *szervezetek magán, azaz nem állami szervezetek*. A magán jelleg legfőképpen azt jelenti, hogy a nonprofit szervezetek intézményileg – azaz strukturálisan is – elkülönülnek az állami, kormányzati szférától, amely tevékenységük felett csak törvényességi ellenőrzést gyakorolhat, még esetleges támogatás juttatásakor is. (Vadásztársaságok kapcsán jogi rendezést szabályozza: Etv. 1. §, 2. §)

2. A nonprofit szervezetek *nem profiltételek által vezérelt szervezetek*. A nonprofit elnevezés azt sejteti, hogy olyan szervezetekről van szó, amelyek célja nem a nyereség megszerzésére irányul. Ezért sokan a 'not for profit' (nem a profitért) helyett a 'no profit' (nem profit), elvet tartják a szervezetek gazdálkodási céljának. Következésképpen e fenti kritérium alapján a nonprofit szervezetek nyereséget termelhetnek, csak azt nem oszthatják fel tagjaik; támogatóik, tulajdonosaik között. Mindebből kiderül, hogy ez a feltétel nem a nyereség meglétét, hanem annak felhasználási módját határozza meg, azaz a nyereségnek a szervezetnél kell maradnia, azt a közösségi érdekre kell fordítani. (Jogi rendezésük: Etv. 2. § (3) bek.)

3. A nonprofit szektorhoz tartozás egyik további kritériuma, hogy a nonprofit szervezeteknek a formális szerveződésekre jellemző, *bizonyos fokú intézményesültséggel kell rendelkezniük*. Az intézményesültség egyrészt jelenti a szervezetnek a hivatalos nyilvántartásba vételét. A társadalmi szervezet megalakulását követően kérni kell annak bírósági nyilvántartásba vételét. A társadalmi szervezet nyilvántartásba vétele nem tagadható meg, ha alapítói az e törvényben előírt feltételeknek eleget tettek. A társadalmi szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre. (Etv. 4. § (1) bek., Ptk. 62. § (2) bek.). Az intézményesültség mellett a szervezeteknek alapszabályon felül vezetésükre vonatkozó szabályzat, eljárási és működési szabályzatuk is van, folyamatos jellegű működés jellemzi őket. Ezekkel a rendelkezésekkel a

A chosen hunters' society is lucky to be called a nonprofit organization because it is appropriate for generally used characteristics identifying other, similar organizations by the same characteristics.

1. Nonprofit organizations *are civil - not state-organizations*. The civil characteristic mainly means that nonprofit organizations institutionally, that is, structurally separate from the public, government sphere, which takes only legal control over them, even in the case of pecuniary assistance. (Legal settlement related to hunters' societies regulated by Society Law 1. §, 2. §)

2. Nonprofit organizations *are not directed by profit producing purposes*. The name nonprofit refers to organizations without the purpose of gaining profit. That is why many people consider the 'no profit' principle the economic purpose of organizations, instead of the 'not for profit' principle. Consequently, according to the 3 conditions above, nonprofit organizations may produce profit, without distributing it among their members, sponsors or owners. We can find out that this condition does not exclude profit but it determines the way it is used, that is, the profit must stay in the organization, it has to be spent on public interest. (Legal settlement: Society Law 2. § section 3)

3. A further condition of belonging to the nonprofit sector is that nonprofit organizations *must have a certain grade of institutionality*, typical of formal organizations. Institutionality partly means keeping organizations in official records. After the forming of the organization, its tribunal register must be applied for. Register of the social organization cannot be refused, provided its members fill the requirements provisioned by law. The social organization is formed upon its registering. (Society Law 4. § sec. 1, Civil Code 62. § sec. 2). Besides institutionality, social organizations have a constitution, and regulations regarding their direction, procedure and operation. Continuous operation is typical of them. In the case of hunters' societies, Society Law must not aim to regulate their operation in

vadásztársaságok esetében az Etv.-nek nem lehet az a célja, hogy a működésüket a részletekbe menően szabályozza, a vadásztársaságok egyedileg alkotják meg a házi szabályzatukat, fegyelmi szabályzatukat, etikai kódexüket az alapszabállyal összhangban. Az egyes vadásztársaságok eltérő lehetőségekkel, adottságokkal rendelkeznek, ennek megfelelően a fentiek szerinti szabályzatukat is egyedileg, az adott társaságra szabva alakítják ki. (Jogszabályi alapját az Etv. 6. § (1)-(2) bek., 11. § (1) bek. adja.) Az intézményesültség kritériuma nélkül a nonprofit szektor szervezeteinek fogalma túlságosan körvonalazatlan és változékony lehetne, ezáltal pedig a jelenség megfoghatatlan és elemezhetetlen lenne. De a magánjog rendszerében minden jogalany önkormányzattal rendelkezik, azaz saját szervezete az azt alkotó szerveinek hatásköri megosztása szerint működik.

4. A nonprofit szervezetek körébe sorolt entitásoknak fel kell mutatniuk az *önigazgatás* minimális szintjét. Ebben az értelemben a legfontosabb döntések (legalábbis formálisan) a szervezeten belül jönnek létre, és mindenfajta külső kontroll – jogi szempontból is – a szervezetek függetlenségét vonná kétségbe. (Az önigazgatás érvényesülését biztosító rendelkezések: Etv. 3. § (4) bek., BH 2000.82.)

5. Végezetül pedig, a nonprofit szervezeteket az *önkéntség* legalább egy minimális szintje kell, hogy jellemezze. Ez a kritérium akkor teljesül, ha a szervezetekben, önkéntes munka folyik, ami nem csak a tevékenységekre, a vezetésre, hanem az adományokra is vonatkozik. (Jogszabályi alapot adja: Etv. 6. § (1) bek.)

Két német jogtudós *Anbeier* és *Toepfer* felfogásában is a fentiekben felsorolt feltételeknek kell érvényesülnie ahhoz, hogy egy szervezetet nonprofitnak nevezhessünk.¹⁰

A fentiek feltételek is alkalmazva a legismertebb és legegyszerűbb a Vtv.-ben használt *jogi definíció* a vadásztársaságok meghatározására, ami a vadásztársaságokat vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesületeknek minősíti,¹¹ az egyesületi formájukra tekintettel pedig önálló jogi személyek. A szervezet jogi személyisége garantálja a jobb működő-

detail by these dispositions, as hunters' societies create their own rules, regulations of conduct, and ethic code in accordance with the constitution. Each society of hunters has its own possibilities and characteristics, consequently, they create their above mentioned rules independently, related to the given society. (Legal base: Society Law 6. § sec. 1., 2., 11. § sec. 1) The concept of nonprofit sector organizations would be too insecure and varying without the condition of institutionality, by this means the phenomenon would be inconceivable and impossible to analyze. However, in the system of civil law, all legal subjects have their own self-government, that is, their own organization operates according to their constituent organs' authoritative distribution.

4. Entities ranged among the circle of nonprofit organizations must produce a minimal level of *self-administration*. In this sense, the most important decisions (at least formally) take place within the organization and all kinds of outer control would question the independence of organizations, from a legal point of view, too. (Dispositions providing self-administration: Society Law 3. §sec. 4, BH2000.82.)

5. Finally, nonprofit organizations must be at least minimally *voluntary*. This condition is fulfilled when organizations work voluntarily, not only in connection with activities and management, but grants, too. (Legal base: Society Law 6. § sec. 1)

According to 2 German law scientists (*Anbeier* and *Toepfer*), the above mentioned conditions must be fulfilled so that an organization can be called nonprofit.¹⁰

Applying the conditions above, the most well-known and the most simple *legal definition* for the determination of hunters' societies, qualifying hunters' societies as associations of members owning hunting licenses,¹¹ and considering their associative form, they are independent legal personalities. The organization's legal personality

képességet, szervezeti tevékenységet, ellenőrzési hierarchia felépítését. A létesítés kényszerűsége attól is függ, hogy itt esetünkben egy tartós és rendszeres tevékenység (vadászat, vadgazdálkodás) gyakorlásáról van szó. Korunk modern európai emberének gondolkozásában rögzült csak, hogy bármiféle tevékenység csak jogi háttér ismeretében és annak keretei között végezhető.¹²

A magyar jogban a nonprofit jogalanyok körében kétfajta típust különböztethetünk meg, a Polgári Törvénykönyvben szabályozott és ekként a magánjog jogalanyai közé sorolandó típusokat, valamint a külön törvényekben nevesített jogalanyokat.¹³ Esetünkben a vadásztársaság egyesületi formája a Ptk.-ban megjelölt és tárgyalt típus és a Vtv.-ben nevesített.

A nonprofit nem jelen automatikusan adómentes szervezetet, sokkal inkább egy önkéntes, vagy civil társadalmi szervezetet takar, aminek fő célja a közjó előmozdítása. Esetünkben a közjó a vadgazdálkodás és vadászattal a kiemelt természet- és környezetvédelmi célok biztosítása. A környezet védelméről szóló törvény a környezeti elemek meghatározásánál, és a környezet használatának szabályozásánál is általános keretet hoz létre a további speciális szabályozást igénylő vadászat rendelkezéseinek. A felelős vadász magatartás gyakorlása során és a felügyeleti kérdések kapcsán is, valamint az ügyész szerepköre tárgyalásakor összehangolt szabályozást figyelhetünk meg a vadászatot szabályozó Vtv. és az 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) rendelkezései között. A természetvédelmi célok érvényesülése céljából a Vtv.-ben a vadak és élőhelyük védelmére további részletszabályokat találhatunk a vadászati eszközökre, módokra, tilalmi időkre, kíméleti területekre, és nem utolsósorban a tevékenység gyakorlásához szükséges engedélyekre.

2.2. Nonprofit szervezet versus civil szervezet

Politológiai megközelítésű definíciójában *Arató András* úgy véli, hogy „a modern civil társadalmat a civil kezdeményezések és önszerveződések változatos formái alkotják, s egy olyan, az elemi emberi jogok

provides better operation, organizational activity and the structure of controlling hierarchy. The compulsion of establishment depends on the fact that here in this case we talk about permanent and regular activity. Only today's modern European people have the way of thinking that any activity should be done in a legal background.¹²

In the Hungarian law system, there are 2 types of nonprofit legal subjects, one is regulated by Civil Code, ranged among subjects of civil law, the other is legal subjects named by separate laws.¹³ In our case, the association form of the hunters' society is marked and discussed in Civil Code and named in Hunting Law.

Nonprofit is not automatically a tax-free organization, it is much more a voluntary or civil society organization, with the main purpose to promote public welfare. In our case, public welfare is gamekeeping and the achievement of emphasized natural and environmental conservation goals, by hunting. The natural conservation law creates a general frame for further dispositions of hunting needing further special regulation, both on determining environmental elements and on the regulation of the use of environment. There is harmonized regulation between the dispositions of hunting law regulating hunting and Act LIII of 1995, when practising responsible huntsmen's conduct, in connection with supervisory issues and when discussing Prosecutor's role. In order to fulfil nature conservation purposes, and to protect wildlife and habitats, there are further sub-regulations in Hunting Law, regarding hunting equipment, methods, closed seasons, protected areas and permits needed for practicing the activity.

2.2. Nonprofit organization versus civil organization

In his definition of political approach, *András Arató* declares that modern civil society is comprised of varied forms of civil initiations and self-organizations validated by legal system

érvényesülését garantáló jogrendszer érvényesíti, amely tiszteletben tartja társadalom sokszínűségét.”¹⁴

A „harmadik szektor – civil szervezet” azonban nem azonosítható a nonprofit szektorral.¹⁵ Magyarországon a harmadik szektor lényegesen tágabb kört fog át, mint a nonprofit szervezetek köre, noha ebben a körben mind szociológiailag, mind jogilag részletesebb elemzésekre volna szükség a fogalmak pontosításához. A hivatkozott gondolkodó azonban álláspontom szerint jobban megragadja a civil szervezet jogi minőségének lényegét, miszerint elemi emberi jog az egyesüléshez való jog az, ami köré a vadásztársaságok alapítása szerveződik.

2.3. Társadalmi szervezet – egyesület

A jogi személyek közül csak törvényben meghatározott típusok nyerhetik el a közhasznú szervezeti jogállást. A vadásztársaság megszerezheti ezt, de akként, hogy az egyesületi formát a társadalmi szervezet gyűjtőfogalomba soroljuk, mivel az 1997. évi CLVI. törvény közhasznú szervezetekről szóló törvény (Khtv.) a minősítést elnyerő szervezeteket a 2 § (1) bek. a) pontjával a társadalmi szervezetekkel kezdi, de az egyesületet külön nem szerepelteti. Az 1993. évi XCII. törvény a Polgári törvénykönyv módosításáról annak 3. §-ban viszont azt mondja, hogy: „Valójában azonban a polgári jog az egyesülés alkotmányos jogának gyakorlása útján létrejött, tagsággal rendelkező társadalmi szervezetekre, mint egyesületekre tekint. Amit a közjog társadalmi szervezetként ismer, azt a magánjog egyesületnek nevezi.”

A vadásztársaságok általam leginkább elismert jogi fogalmával kapcsolatosan a fenti megfogalmazás és magyarázat számomra a legfőbb nehézség. Egy szervezetet csak egyfajta formában lehet meghatározni. A vadásztársaságok egyesületi formái, mint saját célú civil szervezetek a szabályozást adó Ptk. és Etv. és Vtv. viszonylatában az általános és különös viszonylatában állnak.

Így az általam a vadásztársaságok meghatározására javasolt fogalom az alábbi lehet: A vadásztársaság

providing the success of elemental human rights, respecting the many-sided society.¹⁴

However, 3rd sector civil organization cannot be identified with the nonprofit sector.¹⁵ In Hungary, 3rd sector spans a significantly greater circle than nonprofit organizations although there is need for both sociologically and legally more detailed analyses in this circle, for more accurate definitions. In my opinion, the above quoted politologist grasps the point of civil organizations’ legal qualification, that is, the foundation of hunters’ societies takes place on the basis of the fundamental human right to associate.

2.3. Social organization – association

Among legal personalities, only legally determined types may be granted the legal title of public benefit organization. The Hunters’ society may be entitled to it, by ranging the associative form among social organizations, as Act CLVI of 1997 on public benefit organizations starts the list of qualified organizations with 2. § sec. 1 pt. a) social organizations, without mentioning associations separately. Act XCII of 1993 on the modification of Civil Code 3. § declares: “Civil rights consider social organizations created by practising the constitutional right to associate and have membership as associations. Social organizations recognised in public law are associations in civil law.”

In connection with the definition of hunters’ societies, which I can acknowledge to the most extent, the main difficulties are determination and explanation. An organization may be determined in only one form. The association forms of hunters’ societies as civil organizations with their own purposes are general and specific in their relation to the Civil Code, Society Law and Hunting Law.

My definition of hunters’ societies is the following: Hunters’ society is a voluntarily created

olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező, egyesületi formában működő saját célú civilszervezet, amely nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. A vadásztársaság, mint egyesület, jogi személy.

3. A vadászati jog gyakorlásának szabályairól

A jelenlegi jogi szabályozás értelmében a vadászati jog, mint vagyoni értékű jog, a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. A vadászati jog a tulajdonhoz kapcsolódó haszonvételnek minősül.¹⁶ A vadászterület egy olyan körülhatárolt terület, amelyen a jogosult vadgazdálkodási és vadászati jogát gyakorolja. A Vtv. alapján az a földterület illetve vízfelület minősül vadászterületnek, amelynek kiterjedése a háromezer hektárt eléri, a szemközti határvonalainak távolsága legalább háromezer méter és ahol a vad a szükséges táplálékot megtalálja, a természetes szaporodási feltételei megvannak és a természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma adott.¹⁷ A vadra vonatkozó feltételek konjunktív feltételek, ezek bármelyikének hiánya esetén a földterület nem töltheti be megfelelően vadászterületi rendeltetését. A vadászterület háromezer hektáros legkisebb kiterjedésétől a vadászati hatóság legfeljebb ötszáz hektárral eltérhet, amennyiben a kialakítandó vadászterületen a vadászati jog szakszerű gyakorlása illetőleg hasznosítása egyébként biztosított.¹⁸ E szabály alól a különleges rendeltetésű vadászterület mentesíthető, a legkisebb kiterjedéstől korlátozás nélkül eltérhetnek esetében, de csak akkor, ha a vadászati jog szakszerű gyakorlása, illetőleg hasznosítása biztosított. Vannak területek, amelyek rendeltetésüknél, jellegüknél fogva nem minősülhetnek vadászterületnek és a vadászterület kiterjedésének megállapításánál nem jöhetnek számításba. Ilyen terület a település közigazgatási belterülete, lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, tanya, major, temető, nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, repülőtér, a közút és vasút területe. A vadászati hatóság a vadászterületekről nyilvántartást vezet. A nyilvántartás tartalmazza a vadászterület azonosítására alkalmas adatokat, a vadállományra vonatkozó becslési, elejtési és trófeabírálati

civil organization with its own purpose, having self-government and operating in the form of association, having registered membership, organizing its members' activity to fulfil its purpose. Hunters' society as an association is a legal personality.

3. The rules of practicing hunting rights

According to present day regulations, the right to hunt as a right of financial value, a part of land ownership, is granted to the owner of the hunting ground. The right to hunt is classified as purchase of benefit, connected to private property.¹⁶ Hunting ground is a delimited area where the authorized person practises the rights of gamekeeping and hunting. According to Hunting Law, a piece of land or water is classified as hunting ground if its area reaches 3000 ha., the distance between its opposite sides is at least 3000m, where the game can find its necessary food, having its natural conditions to increase, given its natural demand for moving, hiding and calm.¹⁷ The conditions related to the game are conjunctive, in the case of any of them failing, the land cannot fulfil its purpose as hunting ground. The hunting ground's area of 3000 ha may be altered by authorities by a maximum of 500 ha, provided expert practice and utilization of the hunting rights take place on the hunting ground.¹⁸ Hunting ground with a special purpose may be exempted from this rule, in this case the minimum area may be altered without limitations, provided expert practice and utilization of hunting rights take place. Some areas cannot qualify as hunting grounds because of their purpose and quality and they cannot be taken into account considering hunting ground area measurement. Such area is the infrastructural area of a settlement, fenced landed property as a dwelling place, farm, grange, and cemetery, fenced area without the purpose of farming, forestry or gamekeeping, airport, public road, railway. Hunting authority records hunting grounds. The records include data suitable for identification of hunting ground, data of estimation, killings and trophy judgement related to game, authoritative resolutions related to hunting ground, data related to game parks.¹⁹

adatokat, a vadászterülete érintő hatósági határozatokat, a vadaskertre, valamint a vadasparkra vonatkozó adatokat.¹⁹

A vadászati hatóság a vadászterület tulajdonosának, társult vadászati jog esetében a kialakítandó vadászterület tulajdonosai képviselőjének kérelmére határozatban állapítja meg a vadászterület határát.²⁰ Egy vadászterületnek számos funkciója, célja van és lehet, de az egyes vadászterületeknek mindig van valamilyen elsődleges, alapvető rendeltetése. Aszerint, hogy *mi a vadásztársaság elsődleges rendeltetése*, két nagy csoportra bonthatjuk őket, egyrészt vannak a *vadgazdálkodási rendeltetésű, másrészt a különleges rendeltetésű vadásztársaságok*. A vadászterületek rendszerint vadgazdálkodási rendeltetésűek. A különleges rendeltetésű vadászterületet a jogosult kérelmére az illetékes miniszter állapítja meg határozatával. Abban az esetben lehet kérelmezni, ha arra a vad génállományának megőrzése érdekében van szükség, vagy oktatási-kutatási célból, vagy a természetvédelmi értékek érvényesítése végett szükséges.²¹ A gazdálkodási rendeltetésű vadászterület egyben szükségképpen a sportvadászat célját is szolgáló vadászterület.

Tanulságos lehet idézni a hazánkban 1945-ben kiadott Alapszabály mintát, ami napjainkig fontos lehet a *célok pontos meghatározása* kapcsán: „A vadásztársaság célja az, hogy működése területén (vadászterület) az államkincstárt a 4640/1945.ME. számú rendelet alapján megillető és attól haszonbérbe vett vadászati jogot egyrészt az említett rendelet és vadászatra vonatkozó egyéb jogszabályok szigorú megtartása, másrészt a vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségének és a vadban rejlő érték – mint nemzeti közvagyon – védelmének szem előtt tartása mellett okszerűen és nemzeti közösség anyagi gyarapítása szempontjából hasznot hajtó módon gyakorolja.”

A vadásztársaságok túlnyomó többsége (egyesületi működési keretben) ilyen keretek között 1945 végén alakultak meg. Az alapszabály minta azt is meghatározta, hogy kik lehetnek a kiemelt cél megvalósíthatóságának érdekében a szervezet tagjai. Ez nem jelentett semmiféle kiváltságot, vagy

Hunting authority establishes the borders of the hunting ground, by resolution, on request of the representative of the owners of the hunting ground in the case of collective hunting right.²⁰ A hunting ground may have several functions and purposes, but each hunting ground has its primary, fundamental purpose. According to the *primary purpose of hunters' societies*, they can be divided into 2 groups, there are *hunters' societies of gamekeeping purposes* and *hunters' societies of special purposes*. Hunting grounds usually serve gamekeeping purposes. Special purpose hunting grounds are established by the responsible minister's resolution on the entitled person's request. Applications may be made in the case of interest of the protection of the game's genetic substance, or educational-research purposes or enforcement of nature conservation interests.²¹ Hunting grounds of economic purposes necessarily serve sport-hunting purposes, too.

It is worth quoting a sample of Constitution published in Hungary, 1945, which may be important up to the present day, in connection with *accurate determination of purposes*: “The purpose of the hunters' society is to practise hunting rights entitled to the Treasury by resolution 4640/1945.M.E., and leased from the treasury by the hunters' society, and to keep provisions of the above mentioned resolution and other regulations, and considering the national economic significance of gamekeeping and the protection of the value of the game as national public property, to practise hunting rights reasonably and in a way beneficiary considering the increase of national public wealth.”

The majority of hunters' societies (operating in association form) were founded in these circumstances, at the end of 1945. The Constitution sample determined the members of the organization, for the sake of the fulfilment of the special purpose. It was not a privilege of any kind, or distinction, public opinion accepted this

megkülönböztetést, a közvélemény ezt a célhoz kötött feltételt elfogadta. Az így szerveződő vadásztársaságokat a közösségi szellem jellemezte.

1951-ben a belügyminiszter elrendelte a vadásztársaságok újjáalakítását. Így a korábbi polgári jellegű vadásztársaságok megszűntek, csak állami vállalat, vagy gazdaság, továbbá mezőgazdasági termelőszövetkezetek dolgozói, illetve tagjai alakíthattak vadásztársaságot.

Sokszor számos vadásztársaság számára az üzemek és termelőszövetkezetek csak a nevüket adták, annál sokkal többet nem. Így az egyesületi élet kialakuló formái összekuszálódtak. Megkezdődött a hatalmas területtel és taglétszámmal rendelkező mamut vadásztársaságok létrehozása. Működött azonban a mesterségesen létrehozott szervezeti kereten belül egy valóságos szervezeti forma, ahol a vadászat és vadgazdálkodás gyakorlati részét végezték.

A vadászat, mint ember és természet közötti kapcsolat kétoldalú. Az emberi élet kerete a társadalom, a társadalom pedig a természet keretében él. A vadászati jog meghatározott feltételek között gyakorolható jog, különös figyelemmel a környezet- és természetvédelmi szempontokat. A kapcsolatot azonban minden részletkérdésébe szabályozni azonban nem lehet. A bonyolult társadalmi és gazdasági körülmények között bizonyított, hogy a vadászat ügye jó helyen volt és van.

Egy társadalmi szervezet – civil szervezet célja többféle lehet: politikai, érdekképviseleti, kulturális, sport, egyéb. A vadásztársaság, mint egyesület elsősorban sporttevékenység folytatására alakul, ez azonban nem zárja ki, hogy az Etv. szabályaival összhangban más célokat is megvalósítson. A vadásztársaság céljának meghatározásakor figyelemmel kell lenni a vadásztársaság jellegére. A terület nélküli bérkilövő vadásztársaság nem veheti fel céljai közé például a vadgazdálkodás folytatását. A vadásztársaságok a gyakorlatban célként legtöbbször a vadgazdálkodást, az ennek keretében történő közösségi munkát, a vadászat gyakorlását, sportvadászati lehetőség biztosítását, valamint a környezet- és természetvédelmet határozzák meg.

purpose-related condition. The spirit of community was typical of hunters' societies organized this way.

In 1951, the Minister for Home Affairs decreed the reform of hunters' societies. This way, previous, civil types of hunters' societies were ceased, only the workers or members of state companies, farms and agricultural trade unions were allowed to establish hunters' societies.

In many cases, factories and trade unions only gave not much more than their names to hunters' societies. This way, the developing forms of society life became confused. They started to create mammoth hunters' societies with huge areas of land, and a great number of members. However, an actual organizational form was operating within an artificially created frame, where the practice of hunting and gamekeeping took place.

Hunting, as a connection between man and nature is twofold. Human life is embedded in society, and society is embedded in nature. The right to hunt may be practised in specified conditions, especially considering environmental and nature conservation points of view. All the details of the connection though cannot be regulated. In complex social-economical circumstances, the matter of hunting has proven to have been in a good place.

Social organizations-civil organizations may have various purposes: political, interest representational, cultural, sport, and other. Hunters' societies as associations are primarily established to do sporting activity, although it does not exclude other purposes in accordance with Society Law provisions. Upon the determination of Hunters' societies' purpose, type of hunters' society must be considered. Land leasing hunters' societies without hunting ground must not have the purpose of gamekeeping. In practice, hunters' societies often set the goal of gamekeeping, community work, the execution of hunting, providing sport-hunting opportunity, and protection of the environment and nature.

A vadászterület lehet egy személynek a tulajdonában, ekkor a vadászati jogot önállóan gyakorolja (önálló vadászati jog), de lehet több személy tulajdonában is, ekkor a vadászati jog a vadászterület tulajdonosait közösen illeti meg (társult vadászati jog).

4. A vadásztársaság típusai

Figyelemmel arra, hogy a hazai szabályozás alapvetően a vad védelmét helyezi a középpontba, ezért a vadászatra jogosult a vadászati jogot köteles gyakorolni, vagy hasznosítani. A vadászati jog gyakorlása, illetve hasznosítása ugyanis a vad védelmével kapcsolatos kötelezettségek teljesítését is jelenti.

A vadásztársaságok típusait a fentiek szerint a *vadászati jog hasznosításának módja* határozza meg. Figyelemmel a hazai birtokviszonyokra a vadászati jog társult hasznosítása jellemző. Így (a) előfordulhatnak vadászterülettel rendelkező vadásztársaságok,²² vagy (b) haszonbérlet,²³ bérkilövő vadásztársaságok.

A vadászati jog gyakorlása, hasznosítása történhet úgy, hogy a jogosult a vadászterületén saját maga vadászik, vagy a *társult vadászati jog jogosultja*²⁴ *vadásztársaságot alapítanak*, és ennek keretében gyakorolják jogukat, tekintettel arra, hogy a jogosultak vadászterülettel rendelkeznek. A vadászterületek átrendezése a vadásztársaságok között kemény ellentéteket hozhat, mivel időszakonként a területet, mivel az a földtulajdonjog elválaszthatatlan része felül kell vizsgálni, határait esetlegesen újra meg kell állapítani, ami a használatot megalapozó haszonbérleti szerződések módosításához is vezet. A földterület tulajdonnal rendelkező vadászatra jogosultak jogi személyiséggel rendelkező egyesülete így jöhet létre. A területtel rendelkező vadásztársaságok területén a tagok és hivatásos vadászok folytatnak vadászati tevékenységet, illetve azok a személyek, akik a társasággal szerződéses viszonyban állnak, vagy erre engedélyt kapnak. Ezek a vadászati joggal rendelkező szervezetek az általuk megszerzett jogot másra már nem ruházhatják át, legfeljebb bérkilövési szerződést köthetnek más vadásztársasággal, külföldi magán-

The hunting ground may belong to one person, who practises the right to hunt independently (independent hunting right) or it may be owned by a group of people, when the owners practise their rights to hunt in community (collective hunting right).

4. Types of hunters' societies

Considering that Hungarian law basically emphasizes wildlife protection, it is compulsory for hunters to practise or utilize the right to hunt. The practice and use of the right to hunt means the fulfilment of obligations connected to wildlife protection.

According to the above mentioned, types of hunters' associations are determined by *the way the right to hunt is utilized*. Considering land circumstances in Hungary, the collective use of the right to hunt is typical. There are hunters' societies (a) owning a hunting ground²² or (b) landleasing²³ or hunt for lease hunters' societies.

The right to hunt may be practised in a way that the entitled person hunts in his own hunting field, or persons entitled to *collective right to hunt*²⁴ *establish a hunters' society* and they practise their right within that frame, considering that they own a hunting ground. The rearrangement of hunting grounds among hunters' societies may lead to acute differences, as the area must be supervised now and then, as it is an inseparable part of land property, its borders may be re-established, which may lead to modifications of the leasing contract, laying the foundation of use. The association of entitled persons owning land property as legal personality may be formed this way. In the area of hunting ground owning hunters' society members and professional hunters do hunting activity and persons in contractual relation with the society, or permitted to do so. These organizations having the right to hunt cannot grant right to others, at most, they may enter into shoot for lease contract with another society, foreign civil persons or native civil persons owning valid hunters' licence or exam.

személlyel, vagy olyan belföldi magánszeméllyel, akinek van érvényes vadászati engedélye, vizsgálja.

Amennyiben a vadászat lehetőségével a földtulajdonos(ok) nem vagy csak részben kívánnak élni, megállapodás alapján más vadász, illetve vadásztársaság számára meghatározott számú és fajú vad vadászatát biztosíthatják (bérvadászat), vagy a vadászati jogot haszonbérbe adhatják. Ez utóbbi alapján *kétféle vadásztársaság* különböztethető meg: a haszonbérlo vadásztársaság és a bérkilövő vadásztársaság.

A *bérkilövő vadásztársaság* lényege, hogy nem rendelkezik saját területtel, tagjai a vadászatot a vadászati jog önálló, vagy társult jogosultjaival kötött bérvadászati szerződés alapján gyakorolhatják. A bérvadászati szerződés tartalma szerint a vadásztársaságok között további különbség lehet: (a) csak a jogosult által felajánlott és meghatározott mennyiségű és minőségű vad elejtésére jogosult a társaság, természetesen a szerződésben meghatározott ellenérték fejében, vagy (b) a szerződés szerint a vadászterület meghatározott részére vonatkozó vadászati tevékenység gyakorlására vonatkozik a jogosultság és kötelezettsége a társaságnak.

A *haszonbérlo vadásztársaság* szintén a vadászati jog jogosultjával kötött szerződés alapján vadászhat, de úgy, hogy a vadászati jogot és ezzel a vadászterületet haszonbérbe veszi. Egy vadásztársaság érvényesen csak egy vadászterület vadászati jogát szerezheti meg, ezt a körülményt a nyilvántartásba-vételkor a bíróságnak vizsgálnia kell.(1996. évi LV. törvény 16. §).²⁵ A legtöbb haszonbérlo vadásztársaság a jól felfogott saját érdekében felveszi tagjai sorába a területéhez tartozó, vadászó földtulajdonosokat. A vadásztársaságok az alapszabályban határozzák meg a maximális taglétszámot, mely függ a Vtv. idevágó rendelkezéseitől is. Egy vadászra legalább száz hektár vadászterület-hányadnak kell jutnia. A vadászati hatóság az engedélyezés során e feltételtől eltérhet, amennyiben a vadászati jog szakszerű gyakorlása, vagy hasznosítása egyébként biztosítható.²⁶

In the case the landowners do not, or just partly wish to practise their rights to hunt, a certain number and species of game may be hunted by agreement with other huntsmen or hunters' societies (hunt for lease) or the right to hunt may be leased. In the latter case, there are *two types of hunters' society*: landleasing hunters' society and hunt for lease hunters' society.

The point of *hunt for lease hunters' society* is that it has no land property; its members practise their rights by entering into contract with persons of independent or collective authority. According to the hunt for lease contract, there may be further differences among hunters' societies: (a) the society is entitled to kill a certain quantity and quality of game, granted only by the person entitled, for a counter-value determined by contract, or (b) According to contract, the society's title and obligations are related to the practice of hunting activity, considering a certain area of the hunting ground.

Lessee hunters' society may hunt by entering into contract with person entitled to right to hunt, in a way of leasing the hunting ground. One hunters' society may be granted the hunting rights of one hunting ground, this condition must be examined by court of justice, upon recording. (Act LV of 1996, 16. §)²⁵ Most of lessee hunters' societies, in their well-conceived interest, take on hunting landowners belonging to their area, among their members. Hunters' societies determine the maximum number of members in the constitution, depending on relevant provisions of Hunting Law. One hunter must have at least 100 ha of hunting ground. Hunting authority may alter this condition upon authorization, provided expert practice and use of the right to hunt takes place.²⁶

A Ptk. rendelkezése szerint a haszonbérleti szerződés tárgya hasznot hajtó dolog lehet, de a törvény indokolásában utalás történik arra, hogy nem kizárt valamely hasznot hajtó jogosítvány haszonbérbe adása. Ebben az esetben a haszonbérletre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A vadászati jog haszonbérletére a Polgári Törvénykönyvnek a mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó szabályait a Vtv.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.²⁷ A haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlet a vadászati jog időleges haszonvételére jogosult, amiért ellenszolgáltatással tartozik a haszonbérbeadónak, meghatározott összegű haszonbért köteles megfizetni. A haszonbérleti szerződés alanyai egyrészt a földtulajdonos, vagy ha társult vadászati jogról van szó akkor földtulajdonosok, mint haszonbérbe adók. A másik fél a haszonbérletre jogosítottak, mint haszonbérletlők esetünkben a Vtv. szerint a vadászati jog haszonbérletje egyrészt a vadásztársaság (vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület), vagy a vadásztársaságok érdekképviseleti szerve. Harmadrészt haszonbérletlő lehet a kizárólagosan belföldi tulajdonban lévő mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási ágazatba sorolt gazdasági társaság, közhasznú társaság, szövetkezet és az erdőbirtokossági társulat. Magánszemély nem lehet a vadászati jog haszonbérletlője.

Egy haszonbérletlő – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – legfeljebb egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést. A haszonbérleti szerződés alakszerűségére vonatkozóan a törvény írásba foglalást ír elő. A szerződésnek vannak kötelező tartalmi elemei, amikről a feleknek rendelkezniük kell. Egyik ilyen tartalmi elem, hogy rögzíteni kell a vadászterületen a haszonbérbeadás időpontjában a vadállomány fajta és darabszámát; a vadászterületen található vadgazdálkodási és vadászati létesítmények leírását, azok tulajdoni, illetőleg használati viszonyait és rögzíteni kell az ezekkel járó költségeket is. A szerződésben a haszonbérletlő kötelezettséget vállal arra, hogy a haszonbérlet időtartama alatt a vadállományt a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartja, és a kikötött haszonbérleti díjat megfizeti. A haszonbérleti díj

According to Civil Code dispositions, the object of land leasing contract may be anything profitable, but in the justification of the law there is reference to the possibility of leasing some profitable licences. In this case, regulations for leasing must be properly applied.

As for leasing hunting rights, rules of the Civil Code related to agricultural land leasing must be applied, with alterations defined in Hungarian law.²⁷ On the basis of land leasing contract, lessee is entitled to the temporary leasing of hunting rights, for which he owes counter-value to lessor, he is obliged to pay certain amount of lease. The subjects of land leasing contract are the landowner on one hand, or in the case of collective hunting rights, landowners as lessors, the other party entitled to leasing, as lessees. In our case, according to Hunting Law, the lessee of hunting rights is the hunters' society on one hand, (an association of members owning hunting licences), or the representational organ of hunters' societies. Third, lessee may be the economic society in exclusively inland property, ranged among the agricultural or forestry branch, society of public use, cooperative and association of forest owners. Civil persons cannot lease rights to hunt.

One lessee – if there is no other regulation – may enter into a valid land leasing contract for at most one hunting ground. As for the form of land leasing contract, the rule is the written form. The contract has obligatory elements of content, about which the parties must give orders. One of the elements is that at the time of leasing, game species and quantities must be recorded in the hunting ground; the description of gamekeeping and hunting facilities in the hunting ground, their circumstances of ownership and use and related expenses must be recorded, too. In the contract, lessee undertakes obligation to keep the stock of game on a proper level, according to a sanctioned gamekeeping schedule, for the interval of leasing, and to pay a stipulated sum of lease. The lease is stipulated considering the composition of wildlife on the hunting ground, and the way of the area's

mértékét az adott vadászterület vadállományának összetételére, a terület hasznosítási módjára tekintettel kell megállapítani. A szerződést meghatározott időre, a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamára kell megkötöni.²⁸

A haszonbérleti szerződést annak aláírásától számított hatvan napon belül a vadgazdálkodási üzemtervvel együtt a haszonbérelőnek a vadászati hatósághoz jóváhagyásra be kell nyújtania. A kérelem benyújtása egyidejűleg a haszonbérelőnek vadászatra jogosultként történő nyilvántartásba vételére irányuló kérelemnek is minősül. A vadászati hatóság a szerződést az erdőt érintő vonatkozásban az erdészeti hatóság, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában pedig a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával hagyja jóvá. A vadászati hatóság nem hagyja jóvá a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződést, amennyiben nem biztosított, hogy a vadászterületen egy vadászra legalább száz hektár vadászterület-hányad jut.²⁹ Amennyiben a vadászati jog szakszerű gyakorlása, vagy hasznosítása e feltétel hiányának ellenére is biztosítható, akkor a vadászati hatóság eltekinthet e szabály alkalmazásától. Akkor sem hagyja jóvá a vadászati hatóság a szerződést, ha nem látja biztosítottnak a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtását, illetve a haszonbérleti díj mértékét nem az adott vadászterület vadállományának összetételére, a terület hasznosítási módjára figyelemmel állapították meg. A jóváhagyással kapcsolatban megjegyzendő, hogy a Ptk. rendelkezése alapján, ha a szerződés létrejöttéhez hatósági jóváhagyás szükséges, akkor ennek megtörténtéig a szerződés nem jön létre a felek között, de a nyilatkozatukhoz kötve maradnak. A jóváhagyás megtörténtével a szerződés a megkötésének időpontjától kezdődő hatállyal jön létre. Jóváhagyás hiányában a szerződésre az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

A vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés határozott időtartamú szerződés, amely ennek megfelelően az időtartam lejártával megszűnik. Az időtartam lejártakor a felek ugyanolyan, vagy módosított tartalommal új szerződést köthetnek. A

utilization. The contract must be concluded for a given time period, for the interval of the validity of gamekeeping schedule, related to hunting ground.²⁸

Lessee must hand in the land leasing contract for the hunting authority to sanction, with the gamekeeping schedule attached, within 60 days from signing. The application is classified at the same time as application for registering the right to hunt. In connection with forests, hunting authority sanctions contracts after forestry authority's preliminary assent, while in connection with protected areas, contracts are sanctioned after environmental protection authority's assent. Hunting authority will not sanction hunting right leasing contract if 1 hunter's share of the hunting ground is below 100 ha.²⁹ This rule may be ignored, in the case of expert practice and use of rights to hunt are provided, despite this missing condition. Hunting authority will not sanction contracts if execution of gamekeeping schedule seems insecure, or the amount of lease is established ignoring the game stock or the utilization of given hunting ground. In connection with sanctions, note that according to Civil Code, in the case sanction is needed for creating a contract, the contract will not be concluded until it is sanctioned, but the parties are bound to their declarations. Once sanctioned, contracts are concluded with validity from the date of conclusion. For lack of sanction, the contract is invalid.

Hunting right leasing contracts are concluded for a determined period, which will cease at the end of period. Parties may enter into the same or modified contract, upon the cease of previous contract. Lessor may breach leasing contract with

bérbeadó a haszonbérleti szerződést azonnali hatállyal felmondhatja, ha a haszonbérlő a szerződésben vállalt illetve a törvény által előírt kötelezettségeit a teljesítésre megfelelő határidőt tartalmazó felszólítás ellenére sem teljesíti, és ezáltal súlyosan veszélyezteti a vadászati jog szakszerű hasznosítását, a mezőgazdálkodás, erdőgazdálkodás valamint a természetvédelem érdekeit. Ha a haszonbérlő a vadászati jogot alhaszonbérletbe adja, akkor a haszonbérbe adó szintén élhet az azonnali hatályú felmondás lehetőségével. A vendégvadászat és a bérvadászat nem minősül alhaszonbérletbe adásnak. A felmondás a szerződést megszünteti, amikor is a szerződés a jövőre nézve szűnik meg. Lehetőség van a haszonbérleti szerződés megszüntetésére a felek közös megegyezésével is. A haszonbérlet megszűnésével a vadászterületet olyan állapotban kell visszaadni, hogy a vadászati jog megfelelő gyakorlását folytatni lehessen. A szerződés megszűnése esetén a vadászati jog haszonbérletére újonnan jogosult az okszerű gazdálkodás mértékéig köteles megtéríteni a korábbi haszonbérlő által létesített vadgazdálkodási, vadászati rendeltetésű létesítmények, berendezések ellenértékét. Jelenleg nincs törvényi szabályozás arra az esetre, amikor az érvényes haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérlő jogutódlással megszűnik, azonban jogutódja nem lép helyébe a haszonbérleti jogviszonyban, továbbá arra az esetre sem, amikor a szerződés időtartama alatt a haszonbérlő jogutód nélkül szűnik meg. A vadászati jog hasznosítása és a szakszerű vadgazdálkodás folyamatos fenntartása érdekében kell rendelkezni ezekről az esetekről.

5. A magyar vadászat vadásztársaságokra épülő egyesületi jellegű mai rendszerének működőképessége

A vadásztársaságok mai kialakult rendszere működőképés, csak gyakorta sok az ellentmondás a földtulajdonosi és vadásztársasági érdekek között. A vadásztársaságok egyesületi rendszere alapvetően jó, az a leggyakoribb probléma általában, hogy gyakran nem szakemberek a vadásztársaságok vezetői. A hivatásos vadász felel a vadgazdálkodás szakmai színvonaláért, ennek a kötelezettségének eleget akar tenni. Néha azonban szembekerül a vezetőséggel, amelynek más az érdeke, és emiatt

immediate effect if lessee fails to fulfil his obligations, undertaken by contract and regulated by law in spite of invitation including term of fulfilment, severely endangering the expert utilization of hunting right and the interests of agriculture, forestry and nature's protection. If lessee lets hunting rights for sub-lease, lessor may breach contract with immediate effect, too. Guest hunting and shooting for lease are not classified as sub-leasing. The breach of contract will cease contract for the future. Leasing contract may be ceased by parties' mutual consent, too. On the termination of land leasing, the hunting ground must be returned in a condition suitable for continuation of the practice of hunting rights. In the case of ceased contract, the person newly entitled to leasing hunting rights is obliged to pay the counter-value of facilities, instalments established by previous lessee, for the purpose of gamekeeping and hunting, to an extent of reasonable economy. At present, there is no regulation for the case when lessee passes away leaving a legal successor in the period of valid leasing contract, and his legal successor will not replace him; furthermore, there is no regulation for the case when lessee passes away without a legal successor within the period of valid contract. These cases must be regulated for the sake of utilization of hunting rights and continuous maintenance of expert gamekeeping.

5. The functioning of today's associative type of hunting system in Hungary

Today's system of hunters' societies is able to function, although there are often heavy oppositions between landowners' and hunters' societies' interests. The associative system of hunters' societies is fundamentally right; usually the main problem is that leaders of hunters' societies are not experts. Professional hunters are responsible for the professional level of gamekeeping, they want to fulfil this obligation.

belső konfliktusok keletkezhetnek.

A másik probléma a vadásztársaság tagságának a teherviselő képessége. Egy adott vadászterületnek jelentős költségigénye van, ráfordítások keletkeznek egész évben. Nagyobb társaságoknál ez tízmilliós nagyságrendű évente, amivel szemben tehát bevételek kellene. A költségek közel azonosak, mint a hivatásos vadász munkabére, ami bár köztudottan alacsony, éves viszonylatban tetemes ráfordítás illetve a vadtakarmányozás, a vadkárok és a bérleti díj, amely költségek jelentősek lehetnek adott esetben. A vadásztársasági tagoknak el kell fogadni, hogy ha az egész vadászati lehetőséget ők akarják kihasználni, akkor ennek a költségét ma már nekik kell összeadni. Ahol ez nem megoldható, ott egy részét leavadásszák, másik részét pedig értékesítik. Jól menő társaságoknál, ahol jól szervezett a vadgazdálkodás, és van egy menedzser típusú vezető, (lehet ez a vadászmeister, vagy vadászmeisteri pozíciót betöltő jól felkészült hivatásos vadász) ott ezek a napi gazdálkodási gondok viszonylag jól megoldottak. Ami a közelmúltba még jellemző volt: alacsony bérleti díjak és munkabérek, olcsó vadtartás illetve olcsó vadtakarmány esetében a társaság profitot tudott szinte minden évben realizálni; a vadászati lehetőségeknek csak egy töredékét kellett értékesíteni bérvadászat formájában; ez az elmúlt évek során véglegesen megváltozott.

Abba a fejlődési irányba kellene menni a hazai vadgazdálkodásnak, követve az európai irányvonalat, hogy sokkal inkább a rekreációt, a pihenést, a kikapcsolódást és környezet- és természetvédelmi követelményeknek való megfelelést és a fenntartható fejlődést szolgálja a vadászat. A bérvadászat és vadászati turizmus egy bizonyos ideig fenntartható, de a jövő útja nem ez. Természetes, hogy egyik évről a másikra nem lehet ezen változtatni, a bevételek jelentős része még a bérvadásztatásból származik, és az egész rendszer erre épül. Hátrányosabb helyzetű területeken a vadászati turizmus jelenti szinte az egyetlen munkalehetőséget.

Sometimes however, they confront the management, whose interests are different, which may cause internal conflicts. The other problem is hunters' society members' charge-bearing ability. A given hunting ground has significant demand for expenses, costs emerge throughout the year. In larger companies, its extent is a couple of 10 million per year, so there is need for income. Expenses are nearly equivalent to the wages of professional hunters, which is generally known to be low, although a considerable yearly expenditure, plus the feeding, damages of game stock, and membership fees may be significant. Hunters' society members must accept that they have to add up the cost of their wanting to utilize the whole hunting facility. Where it is not possible, a part of it is killed, another part is sold. In successful companies, with well-organized gamekeeping and a manager-type leader (who may be a huntsmaster or a well-prepared professional hunter in a huntsmaster's position) these daily financial problems are relatively well-managed. In the recent past, low membership fees and wages, low-cost gamekeeping and fodder were typical, enabling the company to raise profit annually; only a portion of hunting facilities had to be sold in the form of leased hunting; recently it has changed, once for all.

Hungarian gamekeeping should follow the tendency similar to the European direction, towards hunting serving recreation, relaxation, freetime activity and filling the requirements of environmental and nature protection and maintainable development. Leased hunting and tourism are maintainable for a certain period but this is not a tendency for the future. Naturally, the situation cannot be changed from one year to the other, a significant share of income is from leased hunting, and the whole system is built on it. In areas at a disadvantage, hunting tourism means the only possibility of working.

Lábjegyzet

- ¹ Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény és a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.
- ² CSEHI Zoltán: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon*. Budapest, 2007, Gondolat Kiadó, 15. p.
- ³ ZOLTÁN Ödön: *A vadgazdálkodás és vadászat jogi rendje*. Budapest, 1997, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 333. p.
- ⁴ ZOLTÁN Ödön: *A vadgazdálkodás és vadászat jogi rendje*. Budapest, 1997, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 333. p.
- ⁵ DURANTEl, Pascal - CORTAY, Georges - DENUC, Jean Pierre - DESCHRYVER, Claude - ROSSIGUOL, Claude: *A vadászat gyakorlati kézikönyve*. Pécsi Direkt Kft, 262. p.
Megjegyzés: A Vadászlap 1881/3. számában Eöry Farkas Kálmán is javasolta és indítványozta, miszerint a Sport – Egyesület egy úgynevezett vadászat-óvó egylet alakítására a szükséges előmunkálatokat megtegyék. A Sport – Egyesület tulajdonképpen egy hatalmas, több mint 600 tagú vadásztársaság volt, amelynek a bérelt vadászterületei a fővároshoz viszonylag közel helyezkedtek el. Az Egyesület a maga akkor igen demokratikus szervezetével jó előkészítője volt a haladóbb másokkal is gondolkodó vadászati felfogásnak, szemben az ezt az időszakot megelőző korábbi gondolkodással.
- ⁶ KOVÁCS László: *Vadászlexikon*. Budapest, 2002, Saxum Kiadó, 169. p.
- ⁷ BARTA Judit - FAZEKAS Judit - HARSÁNYI Gyöngyi - MISKOLCZI BODNÁR Péter - UJVÁRINÉ dr. ANTAL Edit: *Speciális társaságok*. Budapest, 2003, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 352. p.
- ⁸ LENKOVICS - SZÉKELY: *Magyar Polgári jog. A személyek vázlat*. Budapest, 2001. A 3.4. pontja nonprofit szervezetnek nevezi a költségvetési szerveket, a nonprofit társaságokat, egyesületeket, köztestületet, alapítványt, közalapítványt.
- ⁹ KUTI É.: *Hívjuk talán nonprofitnak... A jótékonyosság, a civil kezdeményezések és az állami keretektől, kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése*. Budapest, 1998, Nonprofit Kutatócsoport, 16. p.
- ¹⁰ TOEPFLER, Stefan - ANHEIER, Helmut: *Theorien zur Existenz von Nonprofit*

Footnotes

- ¹ Act II of 1989 on the right to associate and Act IV of 1959 on the Civil Code.
- ² CSEHI Zoltán: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon*. Budapest, 2007, Gondolat Publisher, p 15.
- ³ ZOLTÁN Ödön: *A vadgazdálkodás és vadászat jogi rendje*. Budapest, 1997, Közgazdasági és Jogi Publisher, p 333.
- ⁴ ZOLTÁN Ödön: *A vadgazdálkodás és vadászat jogi rendje*. Budapest, 1997, Közgazdasági és Jogi Publisher, p 333.
- ⁵ DURANTEl, Pascal - CORTAY, Georges - DENUC, Jean Pierre - DESCHRYVER, Claude - ROSSIGUOL, Claude: *A vadászat gyakorlati kézikönyve*. Pécsi Direkt Ltd., p 262.
Note: In issue 1881/3 of Hunters' Journal, Kálmán Eöry Farkas suggested and promoted the start to found a Sport- Club, a so-called protective hunting club. The Sport-Club was a huge hunters' society counting 600 members, whose hired hunting grounds were relatively close to the capital. The Club, with its democratic organization, served as a good preparation for a more advanced hunting philosophy as opposed to the previous way of thinking.
- ⁶ KOVÁCS László: *Vadászlexikon*. Budapest, 2002, Saxum Publisher, p 169.
- ⁷ BARTA Judit - FAZEKAS Judit - HARSÁNYI Gyöngyi - MISKOLCZI BODNÁR Péter - UJVÁRINÉ dr. ANTAL Edit: *Speciális társaságok*. Budapest, 2003, Közgazdasági és Jogi Publisher, p 352.
- ⁸ LENKOVICS - SZÉKELY: *Magyar Polgári jog. A személyek vázlat*. Budapest, 2001. Point 3.4 calls budget organizations, nonprofit companies, associations, public corporations, foundations and public foundations nonprofit organizations.
- ⁹ KUTI É.: *Hívjuk talán nonprofitnak... A jótékonyosság, a civil kezdeményezések és az állami keretektől, kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése*. Budapest, 1998, Nonprofit Kutatócsoport, p 16.
- ¹⁰ TOEPFLER, Stefan - ANHEIER, Helmut: *Theorien zur Existenz von Nonprofit Organisationen*. In: HOPT - VON-HIPPEL - WALZ (szerk.): *Nonprofit-Organisationen in Recht*. Tübingen, 2005, Wirtschaft und Gesellschaft, 48-

Organisationen. In: HOPT - VON-HIPPEL - WALZ (szerk.): *Nonprofit-Organisationen in Recht*. Tübingen, 2005, Wirtschaft und Gesellschaft, 48-49. p.

¹¹ Vtv. 16. § (1) bek. a) pont.

¹² Más államok jogrendszerében ismert az egyesület nem jogi személyiségű változata is, mint a német BGB-ban és az olasz *Codice Civile*-ben.

¹³ CSEHI Zoltán: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon*. Budapest, 2007, Gondolat Kiadó, 32. p.

¹⁴ ARATÓ, A.: Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon. *Politikatudományi Szemle*, 1992/2, 55. p.

¹⁵ ZIMMER Anette - HALMANN, Thorsten: Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital. In: HOPT - VON-HIPPEL - WALZ (szerk.): *Nonprofit-Organisationen in Recht*. Tübingen, 2005, Wirtschaft und Gesellschaft, 105-106. p. E helyütt a nonprofit és a „harmadik szektort” azonos értelemben használják a szerzők.

¹⁶ MIKÓ Zoltán: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Budapest, 2009, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Kiadója, 36. p.

¹⁷ Vtv. 8. § (1) bek.

¹⁸ Vtv. 19. § (3) bek.

¹⁹ Vtv. 26. §.

²⁰ Vtv. 19. § (1) bek.

²¹ Vtv. 21. § (2) bek.

²² Ezzel kapcsolatosan azt is meg lehet kérdezni, hogy vehet-e erdőt a vadásztársaság, amire a válasz nem. Persze ez alól volt egy kivétel az 1994. évi LV. tv. megjelenése előtti 4-6 hónapos időtartam, majdnem mondhatni, hogy ex-lex állapot, amikor még lehetett bizony még a vadásztársaságnak is földet vásárolni.

²³ A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényt figyelembe kell venni, mivel a tagok jelentős része rendelkezik földtulajdonnal, és ezek a tulajdonosok is átadhatják a tulajdonukba lévő termőföld használatát „vadföld” céljára a vadásztársaságnak.

²⁴ Ha a vadászterület több személy tulajdonában van, akkor a tulajdoni hányadtól és tulajdonostól függetlenül a társult vadászati jogra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

²⁵ KGD1997. 266.

²⁶ Vtv. 19. § (3) bek.

²⁷ Vtv. 15. § (1) bek.

p 49.

¹¹ Hunting Law 16. § sec.1. pt. a).

¹² The non-legal personality variable of associations are known in other countries’ legal system, like in German BGB and Italian Codice Civile

¹³ CSEHI Zoltán: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon*. Budapest, 2007, Gondolat Publisher, p 32.

¹⁴ ARATÓ, A.: Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon. *Politikatudományi Szemle*, 1992/2, p 55.

¹⁵ ZIMMER Anette - HALMANN, Thorsten: Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital. In: HOPT - VON-HIPPEL - WALZ (edit.): *Nonprofit-Organisationen in Recht*. Tübingen, 2005, Wirtschaft und Gesellschaft, 105-106. p. Here the authors use nonprofit and 3rd sector in the same sense.

¹⁶ MIKÓ Zoltán: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Budapest, 2009, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Kiadója, 36. p.

¹⁷ Hunting Law 8. § sec. 1.

¹⁸ Hunting law 19. § sec. 3.

¹⁹ Hunting law 26. §.

²⁰ Hunting law 19. § sec. 1.

²¹ Hunting law 21. § sec 2.

²² In connection with this, a question may be raised, whether hunters’ societies may purchase forests, and the answer is no. Of course, there used to be an exception, a 4-6 month period before Act LV, 1994, almost an ex-lex situation, when hunters’ societies could buy land.

²³ Act CXXIX, 2007, on the protection of agricultural land must be considered, as most members are landowners who may grant the use of their property of agricultural land for the function of wildland, to the hunters’ society.

²⁴ If the hunting ground is owned by more than 1 person, collective hunting law regulations must be kept, independent from share of property and owner.

²⁵ KGD1997. 266.

²⁶ Hunting Law 19. § sec. 3

²⁷ Hunting Law 15. § sec. 1.

²⁸ Hunting Law 17. § sec. 3.

²⁹ In other words, this means that according to a regulated minimum of 3000 ha area of hunting ground, with regard to Society Law and Civil

²⁸ Vtv. 17. § (3) bek.

²⁹ Ez másképpen fogalmazva azt jelenti, hogy egy törvényi minimum szerinti 3000 ha terület nagyságú vadászterület esetében a vadásztársaságnak az Etv. és a Ptk. rendelkezéseire is tekintettel 30 alapító és rendes tagja, jogi személy tagja kell, hogy legyen, mivel a pártoló tagok szavazati joggal nem rendelkeznek, tisztségre nem választhatóak, így nem vadászhatnak. CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Alapítvány, 299. p.

Code, hunters' society must have 30 founding and regular, legal personality members, as patronizing members may not have right to vote, they cannot be elected for offices, so they must not hunt. CSÁK Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Alapítvány, 299. p.

Dr. ROMÁN Róbert
főiskolai docens, PhD
Eszterházy Károly Főiskola

Dr. Róbert ROMÁN
associate professor
Eszterházy Károly College

A szövetkezeti vezetők jogállása és felelőssége

The cooperative leaders' legal status and responsibility

1. A szövetkezeti vezetők jogi pozicionálása

Az EU tagállamaiban nem azonos jogi szabályozás érvényesül a szövetkezetekre, mert bizonyos helyeken a Ptk., van ahol a kereskedelmi törvény, vagy külön szövetkezeti törvény szabályozza a szövetkezetek jogállását. A főszabály az, hogy bármilyen jogi formában jön létre az együttműködés, jogi személyiséggel vagy anélkül, korlátlan vagy korlátozott felelősséggel, a nemzetközi szövetkezeti elveket érvényesíteni kell.¹ A német és az angol szövetkezeti szabályozás fejlődéstörténetét áttekintve az megállapítható, hogy a szabályozás kezdetén a korlátlan felelősségi előírás került bevezetésre, majd azt felváltotta a korlátozott felelősségi rendelkezés. A felelősségtől függően három fajta szövetkezet nyert rögzítést, a korlátlan felelősséggel, a korlátlan pótbefizetéssel, valamint a korlátozott felelősség mellett alapított szövetkezet.²

Németországban a szövetkezetekről szóló törvény a szövetkezeteket, mint nem zárt tagszámmal rendelkező társulásokat határozta meg. Céljuk, hogy növeljék tagjaik bevételeit, és támogassák üzleti vállalkozásaikat. A német törvény szerint a főszabály az, hogy minden tag egy szavazattal rendelkezik, azonban az alapszabály több szavazati jogot is előírhat. Franciaországban a szövetkezet olyan személyek társulata, akik közös céllal szabadon társulnak azzal, hogy demokratikusan vezetett közös vállalkozást alapítsanak a szükséges tőke bizonyos százalékának biztosításával, egyenlő részesedést vállalva az üzleti kockázatból és nyereségből. Ez a megközelítés ugyanakkor magába foglalja a kizárólagosság elvét, és a szavazati-döntéshozatali egyenlőség elvét.³ Franciaországban – ha a szövetkezeti jogfejlődésén és hatályos jogi

1. The cooperative leaders' legal positioning

In the EU Member States there is not the same legal regulation being in force for the cooperatives; as the legal status of the cooperatives is regulated by the Civil Code in certain places, by the Commercial Code in other places or by the separate cooperative law. The main rule is that the cooperation has been established in any legal form – with legal personality or without it, with unlimited liability or limited liability – the international cooperatives principles have to be realized.¹ It can be stated reviewing the history of the development of the English and German cooperative regulation: at the beginning of the regulation the unlimited liability regulation was instituted; after that it was superseded by the limited liability order. There are three types of cooperatives depending on the liability registered: the cooperatives, which were founded with unlimited liability, with unlimited additional payment, and with limited liability.²

In Germany the law about the cooperatives determined them as association having unclosed number of members. Their aim is that they increase their member's income and support their business enterprises. According to the German law, the main rule is that every member has one vote. However, more voting rights can be ordered by the articles of association. In France the cooperative is such people's corporation, who associate freely, with a common aim of founding common enterprise led democratic, ensuring certain per cent of the necessary capital, undertaking equal share from the business risk and profit. At the same time, this approach included the exclusive principle and the voting-decision-making equality principle.³ In France – if we characterize this system through the

szabályozásán keresztül jellemezzük ezt a rendszert – a gazdaságnak csak egy ágazatában, nevezetesen a mezőgazdaságban működő szövetkezetek egy típusa nyerte el a sajátos szövetkezeti társulási jogi formát.⁴ A hazai szabályozás is a rendszerváltást követően ezt a vonalat követte. Az Egyesült Királyságban azonban a fogyasztási szövetkezeti mozgalomnak a Szövetkezeti Szövetség alapszabályban lefektetett célja: „folytasson ipari és kereskedelmi tevékenységet és nyújtson kereskedelmi ügyekben tanácsot a szövetkezeti társaságoknak”.⁵ Az európai szövetkezetek esetében is főszabályként az egy tag-egy szavazat érvényesül, azonban ettől a szövetkezeti tevékenységben való részvétel kapcsán eltérésre van lehetőség. Ez a szabály erőteljesen hasonlít a német szabályhoz, amely lehetővé teszi, hogy a szövetkezet vezető tisztségviselői egy szavazat helyett kettővel rendelkezzenek, tekintve, hogy ők felelnek a szövetkezet gazdasági eredményeiért. Az európai szövetkezetekre vonatkozó szabályozás is a szövetkezeti tevékenységben való részvételről az ügyvezetőkre gondol.⁶

Magyarországon 1992-es szövetkezeti törvény a szövetkezet tisztségviselőiként nevesítette az igazgatóság elnökét és tagjait, a felügyelőbizottság elnökét és tagjait vagy ez utóbbiak feladatainak ellátásával megbízott személyt, az ügyvezető elnököt, és ha az alapszabály felhatalmazása alapján létezett, akkor az ügyvezető igazgatót. A törvény az alapszabályra bízta, hogy további tisztségviselőket rendszeresített-e.

Az effektív irányítás terén az igazgatóság szerepe volt hangsúlyos, hiszen rendezte a jogszabály, hogy közgyűlés legalább három tagú igazgatóságot választhatott. Ötven főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett az ügyvezető elnök tisztségét rendszeresíthette, azonban ez sem volt közens előírás. Az igazgatóság a közgyűlés határozatainak megfelelően volt jogosult irányítani a szövetkezet tevékenységét, kialakította és irányította a szövetkezet munkaszervezetét, gyakorolta az önkormányzati

development of the cooperative law and the effective legal regulation – the specific legal form of cooperative association was gained only in one sector of the economy, namely, by one type of the cooperative, operating in the agriculture.⁴ The domestic regulation followed this line after the change of regime. However, in the United Kingdom, the aim of the consumer cooperative movement is laid down in the articles of association of the Cooperative Union: ‘doing industrial and commercial activity and giving advice to the cooperative societies in commercial causes’.⁵ In the case of the European cooperatives, as a main rule, one-member one-vote is in operation. However, there is a possibility for difference in connection with the participation of the cooperative activity. This rule is forcefully similar to the German rule, which enables that the executive officers of the cooperative can have two votes instead of one, considering that they are responsible for the economic results of the cooperatives. The regulation related to the European cooperatives also counts on managers in the course of participation in the cooperative activity.⁶

In Hungary the cooperative law of 1992 specified the officers of the cooperatives as follows: the president and the members of the directory board, the president and the members of the supervisory board – or the person who was in charge of carrying out the duties of the later mentioned – the executive chairman and the executive director – if it existed by the authorization of the articles of association. The law authorized the articles of association to nominate more officers or not.

The role of the management was emphasised in the area of effective control, as the law settled that the General meeting could choose at least three-member-directory board. In the cooperative of which number of members is less than fifty people, the articles of association can introduce the office of the executive chairman instead of the management; however, it was not cogent regulation either. The management was entitled to manage the activity of the cooperative in accordance with the decisions of the General

szabályzat által hatáskörébe utalt munkáltatói jogokat, és alkalmazta a szövetkezet ügyvezető igazgatóját, ha az alapszabály ilyen tisztséget rendszeresített.

A 2000. évi CXLI. törvény – bár párhuzamosan volt hatályban⁷ az 1992. évi I. törvénnyel – némileg eltérő szabályokat tartalmazott a szövetkezeti vezetők terén is. Ebben a dimenzióban a szövetkezetnek már nem tisztségviselői, hanem vezető tisztségviselői voltak, ide sorolva az igazgatóság elnökét és tagjait, illetőleg az ügyvezető elnököt. A felügyelőbizottság már nem tartozott ebbe a körbe. Hasonlóan a párhuzamosan élő szövetkezeti norma szövegével ebben a szegmensben is a szövetkezet ügyvezetését és képviselését az alapszabályban meghatározott létszámú, de legalább háromtagú igazgatóság végezte, ötven főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett ügyvezető elnöki tisztséget rendszeresíthetett, aki az igazgatóság hatáskörében járt el. A feladatokat már pontosította a jogszabály, így rögzítést nyert, hogy az igazgatóság jogait és feladatait testületként gyakorolta, valamint, hogy az igazgatóság hatáskörébe tartozott a döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény vagy az alapszabály nem utalt a közgyűlés vagy a felügyelő bizottság hatáskörébe. A jogviszony egyértelműbb, hiszen az igazgatóság elnöke és tagjai – az ügyvezető elnök – tekintetében a munkáltatói jogokat a közgyűlés gyakorolta.

A hatályos szabályozás, – melyben a változások lényegében a nemzetközi, különösképpen az európai szövetkezeti fejlődés eredményeinek átvételét jelentik⁸ – a 2006. évi X. törvényben visszatért a vezető tisztségviselői kör meghatározása tekintetében az 1992-es szabályokhoz, mely szerint a szövetkezet vezető tisztségviselőinek körébe az igazgatóság elnöke és tagjai, illetőleg az ügyvezető elnök, valamint a felügyelőbizottság elnöke és tagjai tartoznak,

meeting; created and managed the labour organization of the cooperative; practised the employer rights, which were given to its competence by the self-government regulation and employed the executive director of the cooperative, if the articles of association adapted this office.

Act CXLI of 2000 – although, it was in force⁷ parallel with Act I of 1992 – contained somewhat discordant rules about the executive officers of the cooperative. In this dimension, the cooperative has not had officers yet, but it has had executive officers, listed here as the president, the members of the management and the executive chairman. The supervisory board has not belonged to this circle yet. Similarly to the text of the cooperative law existing concurrently, also in this segment; the management and the representation of the cooperative were carried out by the directory board determined by the articles of association, but at least by three-member-directory board. In the cooperative, of which number of members is less than fifty people, the articles of association could adapt the office of the executive chairman instead of the management, who acted in the competence of the directory board. The law has already refined the tasks, so it was registered that the directory board practised its rights and tasks as a body. Moreover, the decisional competence belonged to the competence of the directory board, in such cases, when it was not given to the General meeting or the supervisory board by law or by the articles of association. The legal relation is more comprehensive; as the General meeting practised the employer's rights with regard to the president and members of the directory board.

The regulation in force – in which the changes mean essentially the adaptation of the results of the international, especially the European development of the cooperative⁸ – provisions of the Act X of 2006 returned to the rules of 1992 regarding the determination of the executive officers' circle; according to it, the president and the members of the directory board and the executive chairman, the president and the members of the supervisory board belong to the

azonban az alapszabály további tisztségeket is létesíthet. A gazdasági társaságokról szóló törvénnyel megegyező módon e törvény is felsorolja a vezető tisztségviselőket, a fokozott felelősség és a kizáró okok érvényesülési területének pontos meghatározása érdekében. Vezető tisztségviselővé nem csak tag választható. A jogi személy tagok képviselői is megválaszthatóak, ha más törvény azt nem tiltja.⁹ Az érdemi vezetés ellátása során nem változtak nagyban a szabályok, hiszen a szövetkezet ügyvezetését és képviselését az alapszabályban meghatározott létszámú, de legalább háromtagú igazgatóság végzi. Ötven főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett ügyvezető elnöki tisztséget rendszeresíthet. A német szövetkezeti törvényben (*Genossenschaftsgesetz*) az igazgatóság kettő főből áll, ahol húsz főnél kevesebb a tagi létszám, ott lehet egyszemélyes vezetés.¹⁰ A szövetkezet ügyeinek vitele rendes gazdálkodás keretei között az igazgatóság feladata.

Az ügyvezető elnök jogköre az igazgatóság elnökének jogkörével egyezik meg. A törvényalkotó optimálisnak tartja, hogy az igazgatóság tagjai a szövetkezet tagjai is legyenek, mert a szövetkezet személyegyesítő jellege ezt indokolja, azonban ebben a szegmensben a törvény az önkormányzatiság elvét többre értékeli: az igazgatóság tagjai is lehetnek kívülről, ha az alapszabály így rendelkezik. Ez a szabályozás egyébiránt a német jogban a felügyelő bizottság tekintetében is irányadó, a tagi vezetés felé orientálódás tekintetében,¹¹ ahol a jogi személy vagy akár egy személyegyesülés tekintetében sem áll fenn a kizárás. A hazai bírói gyakorlat szerint a szövetkezet igazgatóságának elnöke a szövetkezet törvényes képviselője, az általa kötött jogügylet érvényességének nem feltétele, hogy a belső szerv felhatalmazásával rendelkezzen.¹²

A törvény szerint az alapszabályban kell elkülönülten meghatározni és rögzíteni mind a közgyűlés, mind az igazgatóság hatáskörét, azonban

circle of the executive officers of the cooperative. However, the law can establish more offices. This Act also lists the executive officers similarly to the Act on the business organizations, for the sake of the precise determination of the predominance area of the increased responsibility and cases for exclusion. Not only member can be chosen as executive officer. The representative of the legal person member can also be chosen, if other acts do not forbid it.⁹ The rules did not change a lot regarding the factual leadership, as the management and the representation of the cooperative was realised by the directory board determined by the articles of association, but at least by three-member-board of directors. In the cooperative, of which number of members is less than fifty people, the articles of association could adapt the office of executive chairman instead of the management. In the German cooperative law (*Genossenschaftsgesetz*) the directory board consists of two members. Where the number of members is less than twenty people, it can be single leadership.¹⁰ The task of the directory board is to carry out the cases of the cooperative within the ordinary management.

The right of the executive chairman is the same as the rights of the president of the directory board. The legislator considers optimal that the members of the directory board are also the members of the cooperative, as the personal union-nature of the cooperative justifies this. However, in this segment the law favours the principle of self-government: the members of the directory board can also be stranger, if the articles of association dispose so. This regulation shall apply in the German law- considering the supervisory board with respect to the members' leadership¹¹ – where exclusion does not exist regarding the legal person or personal union. According to the domestic jurisdiction, the chairman of the board of the cooperative is the legal representative of it; it is not a validity condition for his/her legal act to have the authorization of the internal body.¹²

According to the law the rights and obligations of the General meeting and of the directory board have to be determined and registered separately

az igazgatóság hatáskörébe tartozó ügyeket felsorolni nem lehet, mert „az igazgatóság hatáskörébe tartozik a döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény vagy az alapszabály nem utal a közgyűlés vagy a felügyelő bizottság hatáskörébe” a szövetkezet alapszabálya sem tud az igazgatóság részére feladat és hatáskört meghatározni.¹³

2. A szövetkezeti vezetők munkajogi megközelítésben

A szövetkezeti tagsági munkavégzést az 1992. I. tv.-el hatályba léptetett szövetkezeti joganyag abban a formában szabályozta, hogy a tagi a Munka Törvénykönyve hatálya alá vonta, míg az autonóm jellegű egyéni és csapatvállalkozásokra a Polgári Törvénykönyvnek a vállalkozási szerződésekre vonatkozó szabályait rendelte alkalmazni. A szabályozás eklektikusságát az adta, hogy a tagi munkaviszony általános, más társaságokra is kiható rendezése elmaradt, figyelemmel arra, hogy az Mt. a tagi munkaviszonyról sehol sem szólt.¹⁴ Elmondható, hogy a szövetkezet nemcsak profitorientált tőke- vagy tőke- és személyegyesülés, hanem az önségély elvén működő olyan gazdasági szervezet, amely tagjai egzisztenciáját vagy vállalkozását hivatott elősegíteni, a vállalati működés mellett egy társadalmi-szolidáris tevékenységet is kifejt. A résztvevő gazdák egyszerre tulajdonosai, ügyfelei és beszállítói is a saját szövetkezetüknek, ezáltal aktív szerepet játszanak vállalkozásuk életében. Meghatározzák működési és termelési szabályaikat, megválasztják vezetőiket, menedzsereket alkalmaznak és részt vesznek az üzleti stratégia meghatározásában és fejlesztésében, ugyanakkor nem válogatják meg mezőgazdasági termelő tagjaikat és nem részesítenek senkit másoknál kedvezőbb elbírálásban.¹⁵ A tagok a tisztségviselőket elsősorban ez utóbbi feladat teljesítését célozva választják meg. Mármost, ha akár a megválasztott szövetkezeti igazgatósági elnök – mint ügyvezető – tagsági viszonyban, vagy pedig a szövetkezettel munkaszerződést kötne, akár pedig egy nem tisztségre megválasztott és csupán alkalmazásban álló szövetkezeti menedzser viszi a szövetkezet

in the articles of association. However, the cases belonging to the competence of the directory board cannot be listed as “the decision belongs to the competence of the directory board in the cases, which are not given to the competence of the General meeting or of the board of supervisors by law or by the articles of association,” either the articles of association of the cooperative cannot determine rights and obligations for the directory board.¹³

2. The cooperative leaders from the labour law's point of view

The cooperative law, coming into force with Act I of 1992 prescribed that the cooperative members' work fell under the scope of Labour Code, while it ordered to apply the service contract's rules of the Civil Code regarding individual enterprises with autonomous-nature and team enterprises. The eclectic nature of the regulation was that the general settlement of the members' employment relation affecting other companies was not regulated; considering that the Labour Code did not mention the members' employment relation anywhere.¹⁴ It can be said that the cooperative is not only profit-oriented capital or capital- and personal union, but such a business organization that operates on the self-assistance principle, which is to facilitate its members' livelihood or enterprise; besides the operation of the enterprise it does a social solidarity activity, too. The participating agriculturists are also the owners, and clients and subcontractors of their own cooperatives at the same time, so they play an active role in the life of their enterprises. They determine their rules of operation and production, choose their leaders, employ managers and take part in the determination and development of the business strategy; at the same time they do not select their agricultural producer members and do not treat them more favourably.¹⁵ The members choose officers aiming to carry out the latter task. Therefore, even if the chosen chairman of the board of the cooperative – as manager – had a membership relationship or entered into a labour contract with the cooperative; or even if an employed cooperative manager-carried out the

ügyeit, nem teheti meg, hogy csak a szövetkezet gazdasági célkitűzéseit nézze, de azt sem teheti meg, hogy csak a szövetkezet társadalmi tevékenységére fókuszáljon. Fő szabály ugyanis, hogy a szövetkezetben belül egyik tevékenység sem mehet a másik rovására.¹⁶

Az azonban elgondolkodtató, hogy a „természetes fejlődés során” tagjaitól megszabaduló, a vagyontöbbségét kevés számú tulajdonos kezébe koncentráló szövetkezet, amelynek tagjai között nincs egyénileg gazdálkodó farmer, ugyanakkor mezőgazdasági feldolgozást, értékesítést, szolgáltatást végez és tulajdonosainak vagyont gyarapíthatja, de az általa használt földeket bémunkásokkal művelteti, vajon szövetkezetnek tekinthető-e a klasszikus szövetkezeti elvek alapján.¹⁷

Nem kizárt, hogy a tag a szövetkezet keretei között munkát végezzen, melyre a Munka Törvénykönyve és a kapcsolódó jogszabályi előírások az irányadóak. A jogviszony sajátosságára is figyelemmel munkaviszony jellegű jogviszony elnevezéssel illeték mindezt, de gyakorlatilag mindez a munkaviszonyt takarta, ugyanazok a szabályok vonatkoztak rá, mint az alkalmazotti kör esetén meghatározott munkajogi előírásokra, azaz a Munka Törvénykönyvének a rendelkezései, a szövetkezeti önkormányzati szabálya és az e jogviszonyra vonatkozó szerződés. A munkaviszonytól lényegében csak az különböztette meg, hogy egy tagsági viszony is állt mögötte.¹⁸ A hatályos rendelkezések szerint az alapszabály a személyes közreműködés egyik módjaként munkavégzési kötelezettséget is előírhat. Ennek alapján a tag és a szövetkezet munkaszerződést, vállalkozási vagy megbízási szerződést köt. A munkaviszonyra a Munka Törvénykönyve, a vállalkozási és megbízási jogviszonyra a Ptk. szabályait kell alkalmazni, azonban pontosítani lehetne a tagsági és munkavégzési jogviszony kapcsolódásait.¹⁹ A vezető jogállás tehát mindenekelőtt abban tér el a többi munkavállaló státusától, hogy többnyire nem utasítás alapján látja el tevékenységét, hanem éppen ellenkezőleg: az ő utasításai, döntései határozzák meg a többi munkavállaló munkavégzésének keretét. A másik

duties of the cooperative, cannot do that he/she only sees the business objectives of the cooperative, but she/he cannot do either that she/he focuses only on the social activities of the cooperative. Indeed the main rule that inside the cooperation one activity cannot be carried out on the expense of another.¹⁶

However, it makes us consider whether ‘in the course of the natural development’ cooperatives can be considered cooperative according to the classical cooperative principles by getting rid of its members, and concentrating the majority of the property to the hands of few owners not having individual farm, but carrying out agricultural processing, sale, service, increasing his/her owners’ property and by leasing the land to workers.¹⁷

It is not excluded, the member carries out work within the cooperative, and the Labour Code and the related regulations shall apply. Considering the character of the legal relation, all these were called labour-relationship. However, all of that relationships covered practically the employment relation, the same rules should apply as to the employees, i.e. provisions of the Labour Code, the cooperative self-government rule and the contract related to this employment relation. It was distinguished essentially from the employment relation that a membership existed behind it.¹⁸ According to the rules in force, the articles of association can also prescribe obligation of work as personal contribution. On the basis of it, the member and the cooperative can enter into a work contract, contract of services or a mandate. The Labour Code shall apply for the employment relation, the Civil Code shall apply for the contract of service or mandate; however, the connections of the membership and working relations should be specified.¹⁹ First of all the leading legal status differs from other employees’ status, i.e. a leader does not carry out its activity on the basis of orders, in contrary: its orders and decisions determine the frame of work of the other employees. On the other side, at the same time, the leader is also the subject of the employment relation as an employee, the

oldalón ugyanakkor a vezető is munkavállalóként alanya a munkaviszonynak, vele szemben is érvényesül munkáltatói joggyakorlás, továbbá mint munkavállaló tartozik felelősséggel a munkáltató felé.²⁰

A munkaszerződés módosítása tekintetében a Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a szövetkezet és tagja között létrejött munkamegállapodás bírósági úton a Polgári Törvénykönyv rendelkezései alapján nem módosítható.²¹ Ugyancsak bírósági konzekvencia szerint az üzletvezetői tevékenység ellátására irányuló szerződést – ha munkaviszony vagy szövetkezeti tagsági viszony nem keletkezett – a Ptk-nak a szerződésekre irányadó rendelkezései szerint kell elbírálni; a kikötött jutalék feltűnő aránytalansága esetén a szerződést meg lehet támadni.²²

Biztosítani kell azonban a tag számára a döntési szabadságot abban a tekintetben, hogy a munkavégzésre a tagsági jogviszonya alapján munkaviszony jellegű jogviszony keretében kerüljön-e sor vagy a tag tagsági jogviszonya mellett, de attól függetlenül létesít munkaviszonyt szövetkezetével. Az elsőként említett esetben a tagsági jogviszony megszűnése a munkaviszony jellegű jogviszonyt is *ex lege* megszünteti. Ugyanakkor a tag az adózott eredmény felosztása során a szövetkezet részére végzett munkája alapján részesedésre is jogosult. A tagsági és munkaviszony szétválasztásának lehetőségével élő tag biztos lehet abban, hogy a szövetkezetből való esetleges kilépése nem jár együtt munkaviszony felmondás nélkül történő megszűnésével. Másfelől, mivel munkavégzése elválik tagsági jogviszonyától, az adózott eredmény felosztása során e jogcímen külön részesedésre nem tarthat igényt.²³

A vezetésben való részvételt realizáló dolgozói participáció az európai szövetkezet esetében akként értelmezhető, hogy az Irányelv²⁴ melléklete 3. részével összhangban rögzítik a munkavállalók részvételére vonatkozó szabályokat,²⁵ így az SCE alapításban részt vevő jogalanyban érvényesültek részvételi jogok, akkor azok szintje ne csökkenjen,

employer's exercise of rights is also realized towards him/her. Furthermore, he/she holds responsibility towards the employer as employee.²⁰

Regarding the modification of the labour contract, according to the point of view of the Supreme Court, the labour agreement, which has been established between the corporative and its members, cannot be modified in a judicial way based on the prescriptions of the Civil Code.²¹ Likewise, according to the consequent judicial practice, the business manager contract - if work relationship or cooperative membership have not been realised- has to be regulated by the prescriptions of the Civil Code; the contract can be contested in the case of bold disproportion of the stipulated commission.²²

However, the freedom of decision making has to be ensured for the member regarding work, whether it is carried out within the membership, or besides the membership, but establishing labour relationship independently from it. In the first case, the termination of the membership also terminates *ex lege* legal relation of an employment relation-nature. At the same time the member is also entitled for quota based on his/her work for the cooperative during the distribution of the results after taxes. The member, who lives with the possibility for severance of the membership and the employment relation, can be sure that his/her casual resigning from the cooperative does not follow up with the termination of the employment relation without notice of dismissal. On the other hand, as his/her work separates from his/her membership relation, he/she cannot assert a claim for special quota on this legal title during the distribution of the results after taxes.²³

It can be rendered, the worker participation realizes the participation of the leadership in the case of the European cooperative that the rules²⁵ – related to the participation of the employees – are registered in harmony with the third part of the appendix of the Directive.²⁴ When in the entity, participating in the foundation of the

tehát a törvény előírja, hogy az SCE-nek, leányvállalatainak, illetve telephelyeinek munkavállalói az SCE igazgatótanácsában vagy felügyelőbizottságában ugyanolyan arányban jogosultak küldöttről dönteni, amilyen arány a részt vevő jogalanyok közül abban volt, amely a munkavállalói részvétel legmagasabb szintjét biztosította.

Ha egyik részt vevő jogalanyban sem érvényesültek munkavállalói részvételi jogok, az SCE nem köteles azt biztosítani. Továbbá akkor sem kell részvételi jognak érvényesülnie, ha a részt vevő jogalanyokban érvényesülő részvételi jog nem érinti a munkavállalóknak a kötelező alkalmazásához szükséges arányát, és a különleges tárgyaló testület nem dönt a részvételi jogok alkalmazásáról.

3. A szövetkezeti vezetők felelőssége

Az 1992-es szövetkezeti törvény megalkotásakor hatályos Ctvr. Változatlanul²⁶ cégbírósági bejegyzéshez kötötte a szövetkezet érvényes létrejöttét, és előírta, hogy a szövetkezetnek a cégbejegyzés megtörténte előtti működésére a gazdasági társaságokról szóló törvénynek az előtársaságra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell. Akik a cégbejegyzés megtörténte előtt a szövetkezet nevében eljárak, korlátlanul és egyetemlegesen feleltek a közös név alatt vállalt kötelezettségekért, mely körben a felelősség kizárása vagy korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan volt. A társasági jogból átvett szabály szerint a cégbejegyzést megelőzően a szövetkezet nevében vállalt kötelezettségekért a fennálló felelősség megszűnt, ha a szövetkezet közgyűlése a szerződést utólag jóváhagyta.

A bejegyzési és változásbejegyzési kérelmek benyújtására, a benyújtásának elmulasztásának jogkövetkezményeire, vagy késedelmes benyújtására az akkori Ctvr. előírásai voltak az irányadóak. A Legfelsőbb Bíróság határozata értelmében azonban²⁷ a szövetkezetek jegyzett tőke

European cooperative, the right to participate was realized, those levels should not decrease; thus the law ordains that the employees of the European cooperative, of its subsidiaries, or of its settling areas are entitled for deciding on delegation to the directory board of the European cooperative or to the supervisory board equally like the participating entities by ensuring the highest level of the employee participation.

If the right to employee participation had not been realised in any participating entities, the European cooperative is not obliged to ensure it. Furthermore, the rights to participate does not have to be realized either, if the realisation in the participating entities does not concern the necessary proportion of the employees for the obligatory employment, and the special negotiating body does not decide on the application of the right to participate.

3. The cooperative leaders' responsibility

The law in force on the company procedures at the creation of Act of 1992 on the cooperative law prescribed unchanged²⁶ that the valid foundation of the cooperative is linked to registration at the Registry Court. The Act ordained prescriptions of the act on the business organization shall apply related to the pre-company before the registration. Those who acted on behalf of the cooperative before the registration, that persons had unlimited, joint and several responsibility for the obligations, undertaken commonly; in this case the exclusion or the limitation of the responsibility towards third party was invalid. According to the rule adapted from the company law, the existing responsibility- for the obligation undertaken on behalf of the cooperative before the registration- lapsed; if the General meeting of the cooperative affirmed the contract afterwards.

The regulations of the Act on the company procedures of that time should apply for filing the petition of the registration and of the change-registration, for the legal consequence of the omission of the filing, or for its late filing. However, according to the decision of the

változásának bejegyzésére nem a változás bejegyzésére vonatkozó általános szabályt, hanem a szövetkezetekre vonatkozó speciális rendelkezést kellett alkalmazni. A bejelentési és később, a szövetkezet működése során felmerülő adatszolgáltatási kötelezettség a vezető tisztségviselők feladatát képezte. A cégbíróság a működés felett törvényességi felügyeletet gyakorolt, azonban a cégbíróság törvényességi felügyeleti joga a szövetkezet működésére és nem az általa hozott határozatok tartalmára terjedt ki.²⁸

A cégbírósági kontroll erősítése érdekében több kezdeményezés született, különös tekintettel a kisbefektetők érdekében. A befektetési szövetkezetekkel kapcsolatban a Kormány részére készült tájékoztató alapján – többek között – olyan döntés született, hogy a cégbíróságok törvényességi felügyeleti jogkörét, eszköztárát mielőbb meg kell erősíteni annak érdekében, hogy ha a cégbíróság észleli vagy a tudomására jut, hogy valamely cég vezető tisztségviselői a céget jogszabályba ütköző módon működtetik, hatékonyabban lehessen fellépni a cég törvényes működésének helyreállítása érdekében, illetve a cégbíróság ne legyen kénytelen az egyes intézkedések elrendelése során a fokozatosságot betartani akkor is, amikor nyilvánvaló, hogy a következő lehetséges intézkedés elrendelése sem fog valószínűleg eredményre vezetni.

A kiszabható pénzbírság jelentős emelése – félmillió forintról tízmillió forintra –, eléggé erős késztetést jelentett a cégek számára arra, hogy a bírság kifizetésével egyidejűleg a szükséges lépéseket megtegyék a törvényes működés helyreállítása érdekében, különös tekintettel arra, hogy a pénzbírság több alkalommal, emelkedő összegben is kiszabható, illetve ezáltal az esetek többségében az is elérhető volt, hogy súlyosabb szankció alkalmazására ne kerüljön sor. A cégtörvény módosítása lehetőséget adott arra is, hogy a cégbíróság a pénzbírságot a cég vezető tisztségviselőjével szemben szabja ki, ha a törvényességi felügyeleti eljárásra az ő magatartása adott okot.

Supreme Court,²⁷ the special rule relating the cooperative and not the general rule relating change-registration shall apply for the registration of the listed capital changes of the cooperatives. The notification of arising obligation for supply data during the operation of the cooperative constituted the task of the executive officers. The Registry Court practised legal supervision above the operation. However, the right of the legal supervision of the Registry Court was extended to the operation of the cooperative and not to the content of the decisions made by it.²⁸

More initiations were launched for the control strengthening of the Registry Court, in particular regarding the interest of small investors. In connection with the investment cooperatives, based on the information for the Government – inter alia- such decision was made that the legal supervisory power and measures of the Registry Court have to be confirmed, so that the Registry Court could take more effective actions if it notices or notifies that the executive officers of some company operate the company in an illegal way. Moreover the Registry Court shall not be obliged to take into account the graduation principle, if it is obvious, that the order of the next possible provision will not probably lead to result either.

The substantial increase of imposing fine – from half a million Forint to ten million Forint – meant sufficiently strong incentives for the companies to take the necessary steps for the sake of the restitution of the legal operation concurrently with the fine payment. Particularly considering that, the fine can also be imposed more times and in increased amount; so in the majority of cases, it was also available not to use more serious sanctions. The modification of the business company code also gave possibility that the Registry Court imposed fine on the executive officer of the company, if his/her behaviour gave cause for the legal supervisory procedure.

A feladat megosztásának rendszerében az igazgatóság döntött minden olyan ügyben, amelynek elbírálása és meghatározása nem tartozott a szövetkezet más szervének hatáskörébe, ebbe a körbe volt sorolható és ide tartozott a munkavégzéssel kapcsolatos azon döntési kompetencia is, hogy a közgyűlés a tagsági viszony feltételül szabhatta a tagok személyes munkavégzését a szövetkezetben.²⁹ Az igazgatóság a tevékenységéért a közgyűlésnek volt felelős. Az ítélkezési gyakorlat szerint az új közgyűlési határozat meghozatala céljából – a cégbíróság által elrendelt – közgyűlés összehívásának késedelmére vagy elmaradása esetén nem a törvényes képviselő, hanem a szövetkezet volt sújtható pénzbírsággal.³⁰

A tisztségviselők az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal voltak kötelesek eljárni, kötelességeik megszegésével a szövetkezetnek okozott kárért a polgári jog szabályai szerint egyetemlegesen feleltek akkor is, ha a szövetkezettel munkaviszonyban álltak. Nem terhelte a felelősség azt a tisztségviselőt, aki a határozat ellen szavazott vagy az intézkedés ellen tiltakozott, és tiltakozását a felügyelőbizottságnak, ennek hiányában a felügyelőbizottság feladatait ellátó személynek bejelentette. A tisztségviselő kártérítésre kötelezése a bíróság hatáskörébe tartozott az 1992-ben kelt szövetkezeti törvény előírásai szerint.

A szövetkezet alkalmazottainak fegyelmi és kártérítési felelősségére, valamint a szövetkezet által alkalmazottainak okozott kárért fennálló felelősségre a Munka Törvénykönyve rendelkezéseit kellett alkalmazni.

Az új szövetkezetekről szóló 2000. évi CXLI. törvény már nem utal a gazdasági társaságokról szóló törvény előtársasági létszakára, hanem csupán ismétli azon korlátlan és egyetemleges felelősségi faktort. A cégbejegyzési eljárás előtt bevállalt kötelezettségek alanyait úgy terheli ez a felelősségi tényállás, hogy annak kizárása vagy korlátozása harmadik személyek irányában jogi relevanciával nem bír. A felelősség alóli mentesülést az utólagos közgyűlési jóváhagyás itt is megadhatja. Az

The directory board decided in every case – in the system of task management – of which judgement and determination did not belong to the competence of other cooperative body; i.e. such decision making belonged here relating work, when the General meeting could prescribe the member's personal work as a condition for the membership relations in the cooperative.²⁹ The directory board has responsibility for its duties toward the General meeting. According to the judicial practice aiming a new decision of the General meeting – ordered by the Registry Court – in the case of the delay or leeway of the call of the General meeting, not the legal representative, but the cooperative could be penalized with fine.³⁰

The officers were obliged to act as generally expected from people in their position, they were responsible jointly and severally for damage caused to the cooperative by violating the obligations and were responsible according to the rules of the civil law even if they had work relation with the cooperative. The responsibility did not rest upon that officer, who voted against the decision or protested against the provision and reported his/her protest to the supervisory board, if it did not exist, to the person who carried out its duties. The obligation of indemnification of the officer belonged to the court's competence according to the regulation of the cooperative act of 1992.

The provisions of the Labour Code had to be used for the disciplinary responsibility and indemnification of the cooperative's employees and for the damage caused to the members of the cooperative by the cooperative.

The new Act CXLI of 2000 on the cooperatives have not referred to the pre-company period of the act on business organisation yet, only repeated that unlimited, joint and several responsibility factors. This responsibility rests upon the subjects undertaking obligations in a way, that its exclusion or limitation towards the third parties has not legal relevance. The follow-up approval of the General meeting could also give the exemption from responsibility. In the

alapszabályban meghatározott esetekben a közgyűlés vagy a felügyelőbizottság határozata korlátozhatja az igazgatóság képviseleti jogát; a korlátozás jóhiszemű harmadik személyekkel szemben hatálytalan. Sajátos ebben a szegmensben a jóhiszemű kiemelés, hiszen a társasági jog általában minden harmadik személlyel szemben tiltja a korlátozást, különös tekintettel arra, hogy a jóhiszeműség meglehetősen szubjektív dolog, az ezzel kapcsolatos bizonyítás gyakran körülményes. A korlátozás megsértéséből eredő károkért az igazgatóság tagjai a szövetkezettel szemben egyetemlegesen felelnek. A vezető tisztségviselők felelősségét a 2000. évi szövetkezeti törvény szó szerint másolja be az 1992. évi I. törvényből. Annyi az eltérés, hogy a határozat ellen szavazó vagy tiltakozó vezető tisztségviselő felügyelő bizottság hiányában már nem jelenthette be a felügyelő-bizottság helyett annak a személynek, aki e helyett eljár. Hasonlóan kimaradt a 2000. évi új szövetkezeti törvényből az a bekezdés, mely a kártérítési eljárásokra a bíróság hatáskörét jelölte ki.

A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény is rögzíti az „előtársaság” esetén fennálló felelősségi faktort, mert azok, akik a cégbejegyzés megtörténte előtt saját nevükben, de a szövetkezet javára eljárak, korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a vállalt kötelezettségeikért. A felelősség kizárása vagy korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan. A felelősség megszűnik, ha a közgyűlés a kötelezettségvállalást utólag jóváhagyja. Amennyiben összevetjük a szabályozást a harmadik Gt. anyagával megállapítható, hogy a társasági jogi előírások szerint, ha a cégbíróság elutasítja a bejegyzési kérelmet, akkor a tudomásszerzéstől számítottan a vezető tisztségviselők nem vállalhatnak újabb kötelezettségeket az előtársaság javára, és működésbeszüntetési kötelezettségük áll fenn, melynek elmulasztása generálja a korlátlan és egyetemleges felelősséget. A szövetkezetek esetében azonban, ha a bíróság a szövetkezet bejegyzési kérelmét jogerősen elutasítja, a szövetkezet köteles a gazdasági tevékenységét megszüntetni és a tagok a szövetkezet jogutód nélküli megszűnésére irányadó szabályok szerint kötelesek helyállni. A szövetkezeti törvény

cases determined in the articles of association, the decision of the General meeting or the supervisory board can restrict the right of representation of the directory board; the restriction is ineffective towards bona fide third parties. It is specific in this segment to stress the bona fide, as the cooperative law generally forbids the restriction towards every third party. Particularly considering that the bona fides is a fairly subjective matter, the verification-connected to it- is often complicated. The directory board is responsible jointly and severally to the cooperative for the damage arising from the violation of the limitation. The cooperative act of 2000 copies literally the responsibility of the executive officers from the Act I of 1992. The difference is merely that the executive officer, who votes or protests against the decision, if there is not supervisory board, could not report to the person, who proceeds in lieu of the supervisory board. Similarly the new cooperative act of 2000 omitted that paragraph, which prescribed the court's competence for the procedure of damages.

The Act X of 2006 on the cooperatives also registers the responsibility factor in the case of pre-company; as those, who acted in their own name before the registration, but for the benefit of the cooperative, are responsible unlimitedly and jointly for the undertaken obligations. The exclusion or limitation of the responsibility towards third party is ineffective. The responsibility is terminated, if the General meeting affirmed the undertaken obligation. While comparing the regulation with the third act about the business organization, it can be stated, when the Registry Court dismisses the petition of registration, the executive officers cannot take an other liability for the benefit of the pre-company dated from gaining the knowledge of it. Moreover they have an obligation for cessation of operation, of which omission causes unlimited and joint responsibility. However, in the case of cooperatives, if the court dismisses finally the petition of the registration of the cooperative; the cooperative is obliged to discontinue its economic activity and the members are obliged to hold on according to the rules on the

azonban nem szól arról, hogy a cégbejegyzési kérelem elutasítása után vállalt kötelezettségek esetén a felelősség miként alakul és arról az esetről sem tesz említést, ha a vezetők a működésüket nem szüntetik be. Ebben a körben is célszerűbbnek mutatkozna a társasági törvény részletesebb előírásait a szövetkezeti törvényben is követni.

A szövetkezeti vezető tisztségviselők az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal, a szövetkezet érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni feladataikat. A jogszabályok, az alapszabály, a közgyűlés által hozott határozatok, illetőleg köteleseik vétkes megszegésével a szövetkezetnek okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint egyetemlegesen felelnek a szövetkezettel szemben, akkor is, ha a szövetkezettel munkaviszonyban állnak, azonban nem terheli a felelősség azt a vezetőt, aki a határozat ellen szavazott, vagy az intézkedés ellen tiltakozott, és tiltakozását a felügyelő bizottságnak bejelentette.

Megfigyelhető, hogy a korábbi jogi szabályozáshoz képest részben bővült a felelősségi előírások köre, hiszen eddig nem szerepelt nevesítve az a kitétel, hogy az alapszabály illetve a közgyűlés által hozott határozatok megszegése esetén a felelősség pontosan hogyan alakul. Eltér a szabályozás a társasági joganyagtól annyiban, hogy a munkaviszony esetén is nomináltan ezen felelősségi tényállás az irányadó. A társasági jogban már megszűnt a tiltakozás vagy ellenszavazás esetén a felügyelőbizottság felé a mentesülés érdekében történő bejelentési kötelezettség, ennek fenntartása a szövetkezeti jogban sem tűnik indokoltnak. A szövetkezeti törvény vétkes, míg a társasági törvény felróható kitéletet használ, amikor a szövetkezetnek, valamint a társaságnak okozott kárfelelősségről beszél, azonban egyöntetűen utal mindkét joganyag a polgári jogi szabályokra. Csupán dogmatikailag kifogásolható a kötelezettségek vétkes megszegésével okozott kárért fennálló felelősség megfogalmazása tekintetében a 'vétkes' kitétel a szövetkezeti törvényben, hiszen a polgári jog alapvetően a felróhatóság/elvárhatóság megszgyén,

cooperative's termination without successor. However, the cooperative act does not say how the responsibility will look like in the case of obligation, which was undertaken after the dismissal of the petition of registration. It also does not mention the case, when the leaders do not discontinue their operation. In this respect, it could be more reasonable to apply the more detailed regulation of the company law in the cooperative law.

The executive officers of the cooperative like expected from people in the same position are obliged to supply their duties based on the primary interest of the cooperative. By violation of law, the articles of association, of the decisions made by the General meeting and for the caused damage to the cooperative, they are responsible jointly and severally to the cooperative by the general rules of the civil law. Even if they have employment relation with the cooperative. However, the responsibility does not rest upon that officer, who voted against the decision or protested against the ordination and reported his/her protest to the supervisory board.

It can be observed, the scope of the liability regulation expanded partly considering the previous legal regulations; as that exposure was not the part of it namely, how the responsibility would be exactly in the case of the violation of the articles of association or of the decisions made by the General meeting. The regulation departs from the corporate legal documentation in a way that, this responsibility of fact shall apply in the case of the employment relation, too. The duty of registration for the sake of exemption has already been terminated in the corporate law in the case of protest or negative vote towards the supervisory board, of which maintenance does not seem to be justifiable in the cooperative law either. The cooperative law uses guilty, while the company law uses attributable-exposure, when it says about the caused liability for damage to the cooperative or to the company. However, both legal documentations relate uniformly to the rules of the civil law. The 'guilty' exposure can be disapproved only dogmatically in the cooperative law, regarding the wording of the existing

és nem a vétkes/nem vétkes duálban exponálja a felelősségi faktort. A felróhatóság új eleme a jogintézménynek, a második Gt. a vétkes megszegés meghatározását rögzítette. A Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése általános szabályaira figyelemmel, a gyakorlatban a bíróság általi vizsgálat terjedelme ténylegesen a felróhatóságra vonatkozott.³¹ Ez is indokolhatja az új rendelkezést. A wrongful trading esetén ugyanez a helyzet, hiszen a társasági törvény 30. § (3) bekezdését ismétli szó szerint a szövetkezeti törvény 33. § (3) bekezdése azzal az eltéréssel, hogy felróhatóság helyett vétkességről beszél. Ezen túlmenően a szövetkezeti törvény meg sem említi a felmentvény intézményét, noha ennek a társasági jog által történő bevezetése okán különösebb akadálya nem lenne.

A képviseleti szabályok kapcsán az alapszabályban meghatározott esetekben a közgyűlés határozata korlátozhatja az igazgatóság képviseleti jogát, a korlátozás harmadik személyekkel szemben hatálytalan, ennek csak a belső jogviszony kapcsán áll fenn relevanciája. A korlátozás megsértéséből eredő károkért azonban az igazgatóság tagjai a szövetkezettel szemben egyetemlegesen felelnek.

Ebben a körben kell említést tenni a szövetkezet által a tagjának jogellenesen okozott kárért való felelősség kérdéséről is, hiszen azoknak vélhetően a vezetők a tipikus okozói. Ebben az esetben a szövetkezet a polgári jog általános szabályai szerint felel, tehát a Ptk. 339. § alapján kimentésre van lehetőség, az exculpációs elv alapján. A szövetkezet – vétkességére tekintet nélkül – köteles a tagjának megtéríteni azt a kárt, amely a tagot a tagsági jogviszony keretében történő munkavégzés során érte vagy a munkahelyre szokásosan bevitt dolgokban keletkezett. Nem terheli a szövetkezetet a felelősség, és mentesül, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag a tag elháríthatatlan magatartása okozta. Ennek hiányában is mentesül azonban a szövetkezet a kár azon részének megtérítése alól,

responsibility for the caused damage made with the guilty violation of obligations. As the civil law essentially exposes the responsibility factor at the boundary of the fault/legitimate expectations and not at the dual of the guilty/not guilty. The fault is a new element of the legal-institution; the second act on the business organization registered the determination of the guilty violation. Regarding the general rules of the I. paragraph of § 339 of the Civil Code, the extent of the investigation by court actually related to the fault in practice.³¹ This can also justify the new provision. The situation is the same in the case of wrongful trading, the third paragraph of § 33 of the cooperative act repeated literally the third paragraph of the 30 § of the company law with the difference of stating guiltiness in lieu of fault. In addition to this, the cooperative law does not mention the institution of acquittal, whereas it would not mean special difficulties by the reason of preamble by the cooperative law.

The decision of the General meeting can restrict the representation rules of the directory board in determined cases of the articles of association; the restriction towards third party is ineffective, its relevance only exists in connection with the internal legal relation. However, the members of the directory board are responsible jointly towards the cooperative for the damage arising from the violation of restriction.

In this case the issue of responsibility for damage has to be mentioned, which the cooperative caused illegally to its members, as the leaders are presumably the typical causers. In this case the cooperative is responsible according to the general rules of the civil law, so it has possibility for exculpation based on § 339 of the Civil Code, i.e. on the exculpation principle. The cooperative – not taking into account the guilt – is obliged to recompense the damage to its members, which the member got during his/her work in the course of the membership legal relations or caused in the objects brought to the workplace. The responsibility does not rest upon the cooperative and it escapes, if it is proved, the damage was caused by the inevitable cause out of its scope of activities or solely by the inevitable

amelyet a tag vétkes magatartása idézett elő.

A tag kártérítési felelőssége kapcsán annyit meg kell említeni, hogy a szövetkezetnek okozott kárért a polgári jog általános szabályai szerint felel, kivéve, ha a tag a szövetkezettel fennálló munkajogviszony keretében okoz kárt. Ez lehet tehát vezető állású munkavállalója is a szövetkezetnek, ebben az esetben azonban a Munka Törvénykönyvének szabályait kell alkalmazni a munkajogviszony jellegű munkavégzéssel összefüggésben a tag által a szövetkezetnek okozott károk esetében.

A választott képviselők tehát a tagságnak felelősek, az elsődleges szövetkezetekben a tagok egyenlő szavazati jogokat élveznek (egy tag egy szavazat) és más szinten működő szövetkezetek is demokratikusan szerveződnek. Ez az alapelv is sokat vitatott, különösen szövetkezetek menedzseri igyekeznék amellet érvelni, hogy a velük versenyben álló társaságok gyorsabban képesek meghozni gazdasági döntéseiket, és így előnyösebb helyzetbe kerülhetnek, mert nincsenek alávetve részvényeseik olyan ellenőrzésnek, mint amit a tagi ellenőrzés jelent.³² A német szövetkezeti szabályozás szerint a szövetkezeti vezetők általános gondos eljárási kötelezettsége nevesítésre kerül, ha az alapszabály vagy a törvényi rendelkezések ellenében cselekednek, melynek súlyosabb eseteit a normaszöveg ki is emeli.³³ A német szabályozás a vezető helyettesére is kiterjeszti a felelősséget, a vezetővel egyező mértékben.³⁴

Összegzés

A szövetkezeti vezetőkkel kapcsolatos szabályozást célszerű mutatkozna felfrissíteni és a társasági jogban már kidolgozott elveket átvenni. Erre ugyan a törvény legutóbbi módosítása kapcsán már történt kísérlet, de a folyamat csupán megkezdődött, de nem fejeződött be. Az új Ptk. kapcsán a legutóbbi elképzelés szerint³⁵ a

behaviour of the member. In absence of it the cooperative also exempts from compensation that part of the damage, which was caused by the guilty behaviour of the member.

It has to be mentioned in connection with the liability for damage of the member, he/she is responsible for the caused damage to the cooperative according to the general rules of the civil law; except, if the member causes damage in the course of the existing employment relation with the cooperative. He/she can also be in a leading position as an employee of the cooperative, in this case the rules of the Labour Code shall apply in connection with the work of a labour-legal relationship nature in the case of the caused damage to the cooperative by the member.

So the chosen representatives have responsibility towards the members, the members have equal voting rights (one member one vote) in the primary cooperatives and the cooperatives operating at an other level, are organised democratically. This main principle is often disputed; especially the managers of the cooperative try to argue in favour that the companies competing with them can make their business decisions faster, because their shareholders are not obliged to such control like the control of membership.³² According to the German cooperative regulation, the general and careful obligation of acting of the cooperative leaders got specified; if they act against the articles of association or against the legal provisions, of which more serious cases are stressed by the norm text.³³ The German regulation also expands the responsibility for the deputy leader, similarly to the leader.³⁴

Summary

The regulation in connection with the cooperative leaders should be updated and adapt the principles, which have already been worked out in the corporate law. There was an attempt for it at the last modification of the act, but the process has merely started, it has not been completed. According to the last version of the

társaságok külön fejezetben be fognak kerülni a jogi személyeket tartalmazó könyvbe. Ennek tükrében is indokolt lenne a szövetkezeti vezetőkre vonatkozó szabályok egységesítése.

new Civil Code,³⁵ the provisions regarding companies will be laid down in a separate chapter in the book about legal entities. In this respect, it would be reasonable to unify the provisions relating the cooperative leaders.

Lábjegyzet

- ¹ ZSOHÁR András: Az EU és a magyar szövetkezés. *Gazdaság és Jog*, 1999. június, 23. p.
- ² RÉTI Mária: Az európai szövetkezet statútumáról szóló tanácsi rendeletben foglalt általános jellemvonásokról és egyes előírásokról, figyelemmel a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényre. *Európai Jog*, 2007/1, 40. p.
- ³ BAJTAY Péterné: Szövetkezetek az Európai Unióban. *Szövetkezés*, 1998/2, 90. p.
- ⁴ SÜVEGES Márta: A szövetkezet jogi formája és természete a piacgazdaságban. *Szövetkezés*, 1991/1, 7. p.
- ⁵ LACZÓ Ferenc: Szövetkezeti típusok és formák piacgazdaságokban. *Szövetkezés*, 1995/2, 13. p.
- ⁶ PRUGBERGER Tamás: Az európai szövetkezetekről szóló rendelet a magyar szabályozás és a nyugat-európai szövetkezeti jogi szabályozás tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 2003. november, 468. p.
- ⁷ 2001.01.01-től mindkét szövetkezeti törvény hatályos a 2006. évi X. törvény hatálybalépéséig.
- ⁸ KISS Elemér: Ügyvédek a szövetkezetekért. *Ügyvédek Lapja*, 2007/1, 48. p.
- ⁹ Rögzíti a törvény 34. §-hoz fűzött indokolása.
- ¹⁰ GenG. 24. § (2) 1. Der Vorstand besteht aus zwei Personen und wird von der Generalversammlung gewählt und abberufen. 2. Die Satzung kann eine höhere Personenzahl sowie eine andere Art der Bestellung und Abberufung bestimmen. 3. Bei Genossenschaften mit nicht mehr als 20 Mitgliedern kann die Satzung bestimmen, dass der Vorstand aus einer Person besteht.
- ¹¹ GenG. 9. § (2) 1 Die Mitglieder des Vorstands und des Aufsichtsrats müssen Mitglieder der Genossenschaft und natürliche Personen sein. 2 Gehören der Genossenschaft eingetragene Genossenschaften als Mitglieder an, können deren Mitglieder, sofern sie natürliche Personen sind, in den Vorstand oder Aufsichtsrat der Genossenschaft berufen werden; gehören der

Footnotes

- ¹ ZSOHÁR András: Az EU és a magyar szövetkezés. *Gazdaság és Jog*, 1999. június, p 23.
- ² RÉTI Mária: Az európai szövetkezet statútumáról szóló tanácsi rendeletben foglalt általános jellemvonásokról és egyes előírásokról, figyelemmel a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényre. *Európai Jog*, 2007/1, p 40.
- ³ BAJTAY Péterné: Szövetkezetek az Európai Unióban. *Szövetkezés*, 1998/2, p 90.
- ⁴ SÜVEGES Márta: A szövetkezet jogi formája és természete a piacgazdaságban. *Szövetkezés*, 1991/1, p 7.
- ⁵ LACZÓ Ferenc: Szövetkezeti típusok és formák piacgazdaságokban. *Szövetkezés*, 1995/2, p 13.
- ⁶ PRUGBERGER Tamás: Az európai szövetkezetekről szóló rendelet a magyar szabályozás és a nyugat-európai szövetkezeti jogi szabályozás tükrében. *Jogtudományi Közlöny*, 2003. november, p 468.
- ⁷ Both cooperative laws were applicable from 01.01.2001. until Act X. of 2006 came into force.
- ⁸ KISS Elemér: Ügyvédek a szövetkezetekért. *Ügyvédek Lapja*, 2007/1, p 48.
- ⁹ Registered by the interpretation connected to the 34. § of the law.
- ¹⁰ GenG. 24. § (2) 1. Der Vorstand besteht aus zwei Personen und wird von der Generalversammlung gewählt und abberufen. 2. Die Satzung kann eine höhere Personenzahl sowie eine andere Art der Bestellung und Abberufung bestimmen. 3. Bei Genossenschaften mit nicht mehr als 20 Mitgliedern kann die Satzung bestimmen, dass der Vorstand aus einer Person besteht.
- ¹¹ GenG. 9. § (2) 1 Die Mitglieder des Vorstands und des Aufsichtsrats müssen Mitglieder der Genossenschaft und natürliche Personen sein. 2 Gehören der Genossenschaft eingetragene Genossenschaften als Mitglieder an, können deren Mitglieder, sofern sie natürliche Personen

Genossenschaft andere juristische Personen oder Personengesellschaften an, gilt dies für deren zur Vertretung befugte Personen.

¹² BDT.2007. 1621.

¹³ BOBVOS Pál: A szövetkezet tisztségviselőinek jogállásáról és felelősségéről. *Tanulmányok Dr. Besenyei Lajos egyetemi tanár 70. születésnapjára, Acta Juridica el Politica*, Tomus LXIX, Szeged, 2007, 119. p.

¹⁴ PRUGBERGER Tamás – POELTZ, Manfred: *A magyar és európai munkajog*. Budapest, 1994, KJK., 297. p.

¹⁵ ZSOHÁR András: Az EU és a magyar szövetkezés. *Gazdaság és Jog*, 1999. június, 23. p.

¹⁶ PRUGBERGER Tamás: *Munkajog a polgári jogban a globalizálódó gazdasági viszonyok között*. Debrecen, 2006, Bíbor Kiadó, 94. p.

¹⁷ ZSOHÁR András: A rendszerváltozást követő mezőgazdasági szövetkezés (1989-1997) egyes tapasztalatai. *Gazdaság és Jog*, 1998. december, 25. p.

¹⁸ CSÁK Csilla: Munkavégzési jogviszonyok „specialitásai” a szövetkezetekben. *Munkaügyi Szemle*, 2000. szeptember, 43. p.

¹⁹ SZÉP György: Szövetkezeti jövő a jog tükrében. *Szövetkezés*, 1997. 1-2, 124. p.

²⁰ KODAY Zsuzsanna (szerk.): *Ki felel a végén? A bt., kkt., kft., rt., szövetkezet vezetőinek felelőssége, jogi helyzete, büntetethetősége*. Budapest, 1997, Raabe Könyvkiadó Kft., 133. p.

²¹ BH.1977. 230.

²² BH.1975. 463.

²³ GADÓ Gábor: Szempontok a szövetkezeti törvény újraszabályozásához. *Gazdaság és Jog*, 1996. július-augusztus, 43. p.

²⁴ Az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló 1435/2003/EK tanácsi rendeletet és az európai szövetkezet statútumának a munkavállalói részvétel tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2003/72/EK tanácsi irányelv.

²⁵ Az európai szövetkezetről szóló 2006. évi LXIX. törvény.

²⁶ Az 1989. évi 23. tvr. által hatályon kívül helyezett bírósági cégnyilvántartásról szóló 1985. évi 16. tvr. is előírta a szövetkezetek cégbejegyzését.

²⁷ BH. 2002. 408.

²⁸ KGD.1995. 147.

²⁹ BH.1997. 195.

³⁰ BH.1995. 422.

³¹ GÁL Judit – PÁLINKÁSNE MIKA Ágnes:

sind, in den Vorstand oder Aufsichtsrat der Genossenschaft berufen werden; gehören der Genossenschaft andere juristische Personen oder Personengesellschaften an, gilt dies für deren zur Vertretung befugte Personen.

¹² BDT.2007. 1621.

¹³ BOBVOS Pál: A szövetkezet tisztségviselőinek jogállásáról és felelősségéről. *Tanulmányok Dr. Besenyei Lajos egyetemi tanár 70. születésnapjára, Acta Juridica el Politica*, Tomus LXIX, Szeged, 2007, p 119.

¹⁴ PRUGBERGER Tamás – POELTZ, Manfred: *A magyar és európai munkajog*. Budapest, 1994, KJK., p. 297.

¹⁵ ZSOHÁR András: Az EU és a magyar szövetkezés. *Gazdaság és Jog*, 1999. június, p 23.

¹⁶ PRUGBERGER Tamás: *Munkajog a polgári jogban a globalizálódó gazdasági viszonyok között*. Debrecen, 2006, Bíbor Kiadó, p 94.

¹⁷ ZSOHÁR András: A rendszerváltozást követő mezőgazdasági szövetkezés (1989-1997) egyes tapasztalatai. *Gazdaság és Jog*, 1998. december, p 25.

¹⁸ CSÁK Csilla: Munkavégzési jogviszonyok „specialitásai” a szövetkezetekben. *Munkaügyi Szemle*, 2000. szeptember, p 43.

¹⁹ SZÉP György: Szövetkezeti jövő a jog tükrében. *Szövetkezés*, 1997. 1-2, p 124.

²⁰ KODAY Zsuzsanna (edit.): *Ki felel a végén? A bt., kkt., kft., rt., szövetkezet vezetőinek felelőssége, jogi helyzete, büntetethetősége*. Budapest, 1997, Raabe Könyvkiadó Kft., p 133.

²¹ BH.1977. 230.

²² BH.1975. 463.

²³ GADÓ Gábor: Szempontok a szövetkezeti törvény újraszabályozásához. *Gazdaság és Jog*, 1996. július-augusztus, p 43.

²⁴ 1435/2003/EC decree of council about the statute of the European cooperative and 2003/72/EC on the statute of the European cooperative considering the participation of the employee.

²⁵ Act LXIX of 2006 on the European cooperative.

²⁶ The registration of the cooperative was also ordered by decree 16 of 1985 on the juridical registration of the cooperatives, which was abrogated by the decree 23 of 1989.

²⁷ BH. 2002. 408.

Társasági jogi perek. Budapest, 2007, HVG-ORAC, 387. p.

³² SÁRKÖZY Tamás: *A kisvállalkozások jogi szabályozása az új társasági törvény alapján.* Budapest, 1999, HVG-ORAC, 164. p.

³³ GenG 34. § (3) Die Mitglieder des Vorstands sind namentlich zum Ersatz verpflichtet, wenn entgegen diesem Gesetz oder der Satzung 1. Geschäftsguthaben ausgezahlt werden, 2. den Mitgliedern Zinsen oder Gewinnanteile gewährt werden, 3. Genossenschaftsvermögen verteilt wird, 4. Zahlungen geleistet werden, nachdem die Zahlungsunfähigkeit der Genossenschaft eingetreten ist oder sich eine Überschuldung ergeben hat, die für die Genossenschaft nach § 98 Grund für die Eröffnung des Insolvenzverfahrens ist, 5. Kredit gewährt wird.

³⁴ GenG. 35. § Die für Mitglieder des Vorstands gegebenen Vorschriften gelten auch für Stellvertreter von Mitgliedern.

³⁵ Tájékoztató a Ptk. kodifikációjának előkészítéséről.

²⁸ KGD.1995. 147.

²⁹ BH.1997. 195.

³⁰ BH.1995. 422.

³¹ GÁL Judit – PÁLINKÁSNÉ MIKA Ágnes: *Társasági jogi perek.* Budapest, 2007, HVG-ORAC, p 387.

³² SÁRKÖZY Tamás: *A kisvállalkozások jogi szabályozása az új társasági törvény alapján.* Budapest, 1999, HVG-ORAC, p 164.

³³ GenG 34. § (3) Die Mitglieder des Vorstands sind namentlich zum Ersatz verpflichtet, wenn entgegen diesem Gesetz oder der Satzung 1. Geschäftsguthaben ausgezahlt werden, 2. den Mitgliedern Zinsen oder Gewinnanteile gewährt werden, 3. Genossenschaftsvermögen verteilt wird, 4. Zahlungen geleistet werden, nachdem die Zahlungsunfähigkeit der Genossenschaft eingetreten ist oder sich eine Überschuldung ergeben hat, die für die Genossenschaft nach § 98 Grund für die Eröffnung des Insolvenzverfahrens ist, 5. Kredit gewährt wird.

³⁴ GenG. 35. § Die für Mitglieder des Vorstands gegebenen Vorschriften gelten auch für Stellvertreter von Mitgliedern.

³⁵ Information about the preparation of the codification of the Civil Code.

dr. SZALÓKI Kitti
doktorandusz
Miskolci Egyetem

Kitti SZALÓKI
PhD Student
University of Miskolc

Az ügyész környezetvédelmi tevékenysége Gyakorlati tapasztalatok

The environmental issues of the attorney's job Some practical approaches

Az ügyészi szervezetben belül három szinten látnak el környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokat, ennek megfelelően az alábbi funkciók különíthetők el:

In the legal practice there are three branches dealing with environmental tasks. The following functions can be separated in each:

Közigazgatási jogi funkció: az ügyész törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva a környezet- és természetvédelmi hatóságok eljárásai és döntései törvényességének biztosításában közreműködik.

In the *Administrative Jurisdiction* the attorney takes part in providing the legality of the processes and decisions made by environmental and ecological offices.

Polgári jogi funkció: keresetet indíthat eltiltás, ill. a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt amennyiben a környezet, a természeti érték, terület vagy a védett természeti terület veszélyeztetése, károsítása tudomására jut.

In the *Civil Jurisdiction* he/she can start a legal procedure of penalty payment in the case of endangering or damaging nature, the natural values, the lands and the protected areas.

Büntetőjogi funkció: A Be. szabályainak megfelelően eljár abban az esetben, ha a Btk. 280, 281. vagy a 281/A §-ába ütköző cselekményt valósítanak meg. Nyomozást végeztet, felügyeli a nyomozó hatóság önállóan végzett nyomozásának törvényességét, vádat emel és a bíróság előtt ellátja a vád képviselését.

In the *Criminal Jurisdiction* he/she should act according to Articles 280, 281 or 281/a of the Criminal Code if somebody commits offences against the environment. He/she initiates an investigation, supervises its legality, makes an indictment and can be present as a public prosecutor at the court.

A környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos ügyészi tevékenységet az 1/2003. (ÜK.8.) LÜ körlevél tartalmazza, míg a perindítási jogosultságot az 1/1997. (ÜK.4.) LÜ. h. körlevél konkretizálja. Kiemelkedő szerep jut az egyes szakágak együttműködési kötelezettségének, ugyanis e szervezetnél három területen is felmerül a környezetvédelem problémája, ahogyan azt a fentiekben már kifejtettem. Az egyes szakágak tájékoztatni kötelesek egymást, így a magánjogi és a közigazgatási jogi szakterületen dolgozó ügyész büntető eljárást kezdeményez, ha pl. a vizsgálat során észleli, hogy bűncselekmény gyanúja merülhet fel. Ezzel kapcsolatban már felmerült az is, hogy célszerű lenne létrehozni ún. „munkacsoportot”, melynek keretei között

The circular letter 1/2003 of the Chief Attorney's Office (Part 8, Lawyers' Journal) lists the attorneys' activities in environmental matters, while the letter 1/1997 (Part 4, Lawyers' Journal) specifies the scope of their prosecuting competence. The cooperation between the legal fields is especially important, since, as I have mentioned above, the same issues can be relevant in all the three branches. Each should inform the others, so the representatives of both the private and administrative sectors will start legal proceedings if they are entered about a suspicion of a crime. In connection with these problems some colleagues have proposed the idea of forming a „work-team” of lawyers where the representatives of different branches could

egyezettetni tudnának az egyes szakágak ügyészei, illetve meg tudnák osztani a tapasztalataikat, alkalmuk lenne megbeszélni a felmerülő kérdéseket.¹

A büntetőjogi területen leggyakrabban előforduló bűncselekmények: a Btk. 280. §-ba ütköző környezetkárosítás, a 281. §-ba ütköző természetkárosítás és a 281/A. §-ba ütköző hulladékgazdálkodás rendjének a megsértése. Elvárás, hogy az ügyész folyamatosan tájékoztassa a környezetvédelemmel foglalkozó ügyészeket a feljelentés elutasításáról, a nyomozás megszüntetéséről, a vádemelésekről és az ezekről szóló határozatuk egy példányát meg is küldi a részükre. Az ügyész, miután tanulmányozza ezeket a határozatokat, illetve a szükséges iratokat dönt abban a kérdésben, hogy megkeressen-e valamely hatóságot ellenőrzés lefolytatása céljából, kezdeményezzen-e kötelezés-, illetve korlátozás elrendelését, esetleg keresetet nyújtson-e be az illetékes bíróságra. A környezet védelmének általános szabályiról szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.), illetve a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) hatálybalépését követően gyakran előfordult, hogy a 7/1996. (ÜK.7.) LÜ. utasítás 12. § (2) bekezdése alapján a főügyészségek felhívták az alperest, hogy a kártérítési felelősségének tegyen eleget és ez a felhívás sikerre is vezetett, nem volt szükség bírósági eljárás kezdeményezésére, kereset benyújtására. Mára ez a tendencia változott. A Ktv. 109. § (2) bekezdése értelmében környezeti veszélyeztetés esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől eltiltás, illetőleg a környezet-veszélyeztető tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt. Ezen túlmenően a Tvt. 81. § (4) bekezdése szerint az ügyész keresetet indíthat a társadalom egyes csoportjai életkörülményei romlásából fakadó nem vagyoni kár megtérítése iránt. Ilyen esetekben a megítélt kártérítést közvetlenül a Központi Környezetvédelmi Alap célfeladatok fejezeti kezelésű előirányzat (KAC) számlájára kell megfizetni, tehát az indítványnak is ezt kell tartalmaznia.

coordinate, share their experiences and discuss the current problems.¹

In the field of Criminal Law the most frequent types of crimes are: damaging of the environment, offending Article 280 of the Criminal Code, damaging the nature, contrary to the Article 281 (id.) and breaching the rules of waste disposal against Article 281/a. (id.). It is expected that the attorney should continuously inform his/her colleagues dealing with environmental offences about the refusal of the impeachment, the suspension of the investigation, and send them a copy of their documentations. The attorney charged with the case studies these reports and decides if he/she wants to check the legal proceedings of any kind of authority taking part in the process, wants to impose an obligation or restriction, or, perhaps, he/she should take an action before the responsible and competent court. After the acceptance of the first, general rules of the environment protection, Act LIII of 1995, as the Law of Environment Protection (furthermore referres to as Kvt.) and the Act VIII of 1996 as the Law of Nature Protection (furthermore referred to as Tvt.) it often happened that according to Article 12 (2) of the order 7/1996 of the Chief Attorney's Office (Part 7, Lawyers' Journal) the local General Attorney's Office made the defendant pay. At that time these procedures were successful, thus there was no need for suing or acting against him/her. Nowadays this legal procedure has changed. According to Article 109 (2) of the Ktv., in the case of endangering the environment the attorney has also got the right to make a mandatory injunction or call for paying for the damages caused to nature. Furthermore, Article 81 (4) of the Tvt. states that the attorney can also start an action at the court against some social groups to pay for the harms not related to property, and which were committed because of their decreasing living standard. In these cases the imposed sum must directly be paid onto the account of the Central Environmental Base founded to support environmental developments (KAC), thus the legal documentation should contain this name.

Az ügyészi feladatok megvalósítása érdekében a Legfőbb Ügyészség és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium együttműködése révén a KTM közigazgatási államtitkára az alábbiakról rendelkezett:

A környezetvédelmi felügyelőségek és a természetvédelmi igazgatóságok 1997. március hó 1. után a kötelezést vagy bírságot megállapító jogerős közigazgatási határozataikat a határozatok jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül tájékoztatásul megküldik a környezetveszélyeztetés- vagy károsítás helye szerint illetékes megyei főügyészségnek. Valamint előírta, hogy a megyei főügyészségek által a Ktv.-re vagy a Tvt.-re alapozott kártérítési igények bírósági érvényesítéséhez szükséges szakmai, szakértői közreműködést valamennyi környezetvédelmi felügyelőség, illetve nemzeti park vagy természetvédelmi igazgatóága biztosítsa.

Az eljáró ügyész megvizsgálja a közigazgatási határozatot és dönt abban a kérdésben, hogy van-e helye valamely eljárás kezdeményezésének, eltiltás-, illetve kártérítés iránti kereset benyújtásának vagy törvényességi felüyeleti intézkedés megtételének, esetleg büntetőeljárás kezdeményezésének. Ezekre egyébként a bírságot kiszabó, valamint a kötelezést megállapító közigazgatási határozatok esetén kerül sor.

2010. éven a Legfőbb Ügyészség különös figyelmet szentelt a környezet védelmének, előírta a főügyészségek részére a természetvédelmi hatósági eljárások törvényességi vizsgálatát. Ennek során azt kellett megállapítani, hogy a felügyelőség engedélyezési-, bírságolási- és kötelezési-, valamint szakhatósági aktusai megfelelően szolgálják-e a Tvt. és más jogszabályok előírásainak érvényesülését, illetve a természetvédelem érdekeit. A B.-A.-Z. Megyei Főügyészség ennek megfelelően lefolytatta a vizsgálatot az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség-nél (ÉKTVF). Először is megállapítást nyert, hogy az ÉKTVF az elmúlt időszakban – konkrétan 2009. év végén – jelentős szervezeti átalakuláson ment keresztül. Létrehoztak egy ún. Hatósági Felüyeleti Irodát, melyet két fő alkot – egy

In order to achieve the attorneys' task successfully with the help of the Chief Attorney General's Office and the Ministry of Environmental Protection and Area Development, the latter's administrative state-secretary ordered the following:

The environmental authorities and the inspectorates of nature protection, since the 1st of March 1997, have had to send the obligations and all the legally binding administrative documents to the Attorney General's Office acting in the case within 15 days after they had gone into effect. He also ordained that all the environmental authorities, national parks and inspectorates of nature protection should provide professional cooperation for the court so that it could collect the penalty sums calculated with the help of the Kvt. and the Tvt.

The prosecutor studies the administrative reports and decides whether he/she should carry out any actions, claims for damages, asks for legal inspection, or in some cases starts a criminal procedure. All these measures must be taken only if they are required in the administrative documentation.

In 2010 the Chief Attorney General's Office paid special attention to the protection of the environment and directed its branches to supervise the work of the environmental authorities legally. During these processes they had to find out if their licensing, fining, mandatory and authoritative actions were in accordance with the Laws of Nature Protection and other rules, i.e., if they protect the environment. Regarding this, the County Office carried out the necessary proceedings at the Environmental, Nature Protection and Water Management Supervision of Northern Hungary (furthermore referred to as ÉKTVF). In this report they pointed out that this institute went through important structural changes by the end of 2009. They set up a so called „authoritative supervising office” where an

természetvédelmi szakmérnök és egy hatósági ügyintéző –, akiknek a feladatát a kötelezési és bírságolási ügyek elintézése képezi, továbbá a kötelezéseket kell visszaellenőrizniük. Szintén új intézménynek számít a Természetvédelmi Engedélyezési Iroda, ahol 9 ügyintéző – természetvédelmi szakmérnök, biológus, geológus, geográfus - végzi a munkát. E két irodát egy osztályvezető besorolású köztisztviselő vezeti. Az ügyészség szerint a munkavégzés személyi- és tárgyi körülményei megfelelőek, azonban a természetvédelmi hatósági kötelezésekben foglaltaknak a teljesülésére vonatkozó visszaellenőrzések ki vannak téve az időjárási viszonyok alakulásának. Az ügyészség által lefolytatott vizsgálat eredményeképp több hiányosság került rögzítésre és ezekkel kapcsolatban az ügyészség soron kívül intézkedett (jelzés, felszólalás, valamint óvás formájában). Végül soron az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség munkájának ellenőrzésével a Legfőbb Ügyészség célja az volt, hogy hozzásegítse a szervet a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos eljárások során felmerülő problémák megoldásához, az egységes gyakorlat kialakításához.

A Kvt. és Tvt. szakaszain kívül még az egyes részterületekre vonatkozó törvényekben is található ügyészi felhatalmazást. Pontosan nevesítik szerepét vagy utalnak a Kvt-re mint háttérjogszabályra. Az alkalmazható ügyészségi módszereket, illetve a rendelkezésre álló eszközöket a következők szerint lehet csoportosítani.²

A módszerek általában: (a) A környezetvédelmi felügyelőségektől, természetvédelmi igazgatóságoktól és a többi hatóságtól információkérés. (b) Civil szerveződésekkel való kapcsolattartás. (c) Különböző rendezvényeken való részvétel. (d) Törvényességi kérelmek, közérdekű bejelentések vizsgálata. (e) Törvényességi vizsgálat, vizsgálatkezdeményezés. (f) A büntetőügyek környezetvédelmi célú elemzése a büntetőügyi szakág esetleges jelzése alapján. (g) A média által leleplezett környezetkárosító cselekmények megvizsgálása.

Eszköz lehet: (a) Felelősségre vonás kezdeményezése: büntetőeljárás, szabálysértési eljárás, fegyelmi felelősségre vonás kezdeménye-

environmental engineer and a legal assistant work at two new posts and deal with the arrangement and check of penalty payments, and mandatory injunctions. The Environmental Licensing Office is also considered to be a new institution in this area, where 9 executives, e.g., an environmental engineer, a biologist, a geologist, a geographer help the work. These two new offices are managed by one department leader. The Attorney General's Office was satisfied with its findings at these institutes, but it was also admitted that their controlling function largely depended on weather conditions. As a result of this supervision they found some mistakes, which they tried to settle with priority in the form of notices, reminders, and warnings. The purpose of their inspection was to help the work of ÉKTVF dealing with problems they face during the environmental proceedings.

Besides the relevant articles of the Kvt. and Tvt. there are some specific rules, which also refer to the scope of the attorney's mandatory power. They describe his/her role mentioning some parts of the Kvt. as a legal source. The attorney's possible methods and measures applicable can be categorized as follows:²

The methods in general: (a) Asking for information from any environmental authorities and inspectorates of nature protection. (b) Making contact with civil societies and associations. (c) Taking part in their activities and programs. (d) Supervising public requests and announcements from legal point of view. (e) Analyzing environmental cases on the request of the criminal branch. (f) Inspecting events harmful to the environment published in the media.

The possible actions: (a) Establishing responsibility: starting criminal summons and disciplinary proceedings. (b) Providing supervision

zése. (b) Törvényességi felügyeleti intézkedés: óvás, felszólítás, figyelmeztetés, jelzés. (c) Kezdeményezése környezetvédelmi bírság kiszabásának. (d) Más hatóság megkeresése hatáskörének gyakorlása végett. (e) Felhívás előzetes teljesítésre. (f) Kereset benyújtása polgári per indítása céljából, valamint fellépés a más által indított perben.

A fenti felsorolás nem tartalmazza külön módszerként azt, hogy közvéleményt kell közzé tenni a környezetvédelmi ügyési tevékenységről. *Sipos László* ellenben egy újabb módszert vélt ebben felfedezni és hangsúlyozta, mennyire fontos az, hogy a legnagyobb példányszámú megyei napilapokban tudósítások jelenjenek meg, illetve, hogy a helyi és körzeti televízióknak és a rádióknak interjút adjanak.³

Mindezeken túlmenően természetesen irányadóak a Pp. vonatkozó rendelkezései is, például: a Pp. 64. § (3) bekezdése értelmében lehetősége van az ügyésznek arra, hogy az I. fokú ítélet meghozataláig a felperes pertársaként perbelépjen. A Pp. 215. § szerint kártérítési pereknél kamatigényt kell érvényesíteni, ugyanis a bíróság a felperesi keresetnek kötvé van, csak az arra irányuló kereseti kérelem alapján ítélteti meg a kamatot és csak attól az időponttól, ahogyan azt a kérelem tartalmazza. A Pp. 26. § és 121. § (1) bekezdés e) pontja értelmében az ügyési indítványnak pontosan meg kell jelölnie a kár pontos összegét, ez kötelező kelléke a keresetnek. A kár összege a következőkből adódik össze: a tényleges anyagi veszteség, a felmerülő költség, illetve a károkozás miatt elmaradt haszon, részét képezi a vagyoni kár mellett a nem vagyoni kártérítés is. Az eljáró hatóságok, így az ügyészség is a szakvéleményekre támaszkodik. Az állásfoglaláshoz szükséges mintákat, tárgyakat, illetve okiratokat a kirendelő hatóságnak a kötelessége biztosítani.⁴

Az igazságügyi szakértői működésről szóló rendelet pontosan meghatározza a vizsgálat lefolytatásának módszerét, menetét. Az esetek többségében a vélemény előterjesztése írásban történik, azonban ha a felek, illetve képviselőik a tárgyaláson kérdést kívánnak feltenni, akkor a bíróság kénytelen idézést kibocsátani.⁵ A Tvt. 60. § (2) bekezdésének

in environmental cases: notice, reminder, warning. (c) Suing for penalty payment in the case of offences committed against the environment. (d) Making contact with other supervisory offices to check their scope of jurisdiction. (e) Ordering preliminary performance. (f) Starting civil proceedings and representing cases filed by others at the court.

This list doesn't mention as a separate method that a survey must be published about the work the attorney does in the environmental field. However, *László Sipos* regards it as an other possible approach, and also emphasizes the growing importance of publishing these cases in the most popular county papers, on the local radio and TV channels.³

Furthermore, of course, the relevant regulations of the Code of Civil Procedure should be considered as well, e.g., according to Article 64 (3) the attorney can act as the plaintiff's fellow-worker until the first sentence is imposed. Article 215 (id.) says that in compensation cases the court has to call for paying interest as its decision is always bound to the plaintiff's indictment, which clearly specifies it and also the date of payment. Articles 26 and point „e” of Article 121 (1) (id.) claim that the attorney's indictment should include the exact amount of the damage, too, which is calculated from the real value of the harm, the future costs, the loss of profit as well as of the non-financial damages. As other authorities, the Attorney General's Office forms its opinion on the bases of other reports. The necessary samples, objects, and documents must be provided by the delegating institutions.⁴

The regulations about the authorities' judicial experts clearly define the methods and steps of the necessary processes. In the majority of cases they make a written report, however, if the participants of the trial intend to put a question in person the court should summon them.⁵ According to Article 60 (2) of the Tvt. the court

felhatalmazása alapján a Tvt. 81. § (9) bekezdésében meghatározott valamennyi kárelem megtérítése iránt indíthat keresetet.

A Miskolci Városi Bíróság egy büntető eljárás során megállapította, hogy a terhelt és társai – azzal, hogy hóvirágot szedtek egy védett területről – megvalósították a természetkárosítás büntetét és ezzel halmazatban a lopás vétségét. A Tvt. 4. § e) pontja szerint védett természeti érték (természetvédelmi érték): e törvény vagy más jogszabály által védetté, fokozottan védetté nyilvánított – kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő – élő szervezet egyede, fejlődési alakja, szakasza, annak származéka, illetőleg az élő szervezetek életközösségei, továbbá barlang, ásvány, ásványtársulás, ősmaradvány. Amikor az ügy az eljáró ügyészhez érkezett (2007) a hóvirág a 13/2010. (V.9.) KÖM. r. 7. számú melléklete szerint védeltséget élvez, pénzben kifejezett értéke ezen rendelet 4. § (5) bekezdése szerint egyedenként 10.000 Ft.

Az ügyész az adott esetben a szabályozott kétféle magatartás közül (veszélyeztetés vagy károsítás) választhat az esetleges perindítás kapcsán. Amennyiben a természetkárosítás kártérítési jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt nyújt be keresetet, akkor a károkozó magatartás, illetve a kár fogalmát illetően a Ptk., valamint a természetvédelmi-, és környezetvédelmi szabályok képezik a kiindulási alapot. Ennek megfelelően lehet állást foglalni abban a kérdésben is, hogy a fenti bűncselekmény esetén a jogellenes magatartás és a természetvédelmi kár között fennáll-e az okozati összefüggés, tehát az elkövetők természetkárosítással okozott kárfelelőssége megállapítható-e. A természetben okozott kár meghatározásánál a Tvt. 3. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kvt. környezetvédelmi fogalmait kell figyelembe venni.⁶

Az ügyész a Tvt. 60. § (2) bekezdésének felhatalmazása alapján a Tvt. 81. (2) bekezdésében meghatározott valamennyi kárelem megtérítése iránt indíthat keresetet. A büntető ügy kapcsán a bíróság a büntetőjogilag értékelhető elkövetési értéket 149.520 Ft-ban határozta meg. A Pp. 4. § (2) bekezdése értelmében „ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől

can sue for payment for all kinds of damages mentioned in Article 81 (9) of the Tvt.

There was a case which could serve as a good example of the attorneys' practices. The City Court of Miskolc pointed out that a person and his fellows who collected snow-drops in a protected area could be charged with the crime of damaging nature as well as stealing. Article 4/e of the Tvt. declares that any specially protected organism and its offsprings, the forms, the stages and the modifications of its development, the biocoenosis of these organisms as well as the caves, the minerals, the mineral associations and fossils should be considered to be protected values. When the prosecutor got the right to act in this offence (2007), the snowdrop, which was declared to be protected in the Attachment 7 of Decree 13/2010 (V.9.) KÖM, was worth 10,000 HUF each (Article (5) 4, id.).

In a case like this the prosecutor can choose between two possible approaches (endangering or damaging) if he/she wants to start a procedure. Choosing the first one he/she has to act in accordance with the Acts as of Civil Code and the rules of environment and nature protection. With reference to them he/she can decide if there is any relation between the illegal deed and the caused damage thus he/she can prove the responsibility of the suspected people. When he/she defines the type of the damage he/she has to regard the terminology of the Kvt. as it is prescribed in Article 3 (2) of the Tvt.⁶

Article 60 (2) of the Kvt. declares that the attorney can sue for payment in any case of damaging listed in Article 81 (2) of the same act. In the offence mentioned above the court judged a penalty of 149,520 HUF. According to Article 4 (2) of the Code of Civil Procedure if “they have to litigate about the financial consequences of a crime the court can never release the accused from the

polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.” Fontos azonban, hogy ha az ügyész a Tvt. 81. § (2) bekezdésében meghatározott bármelyik kérelem megtérítése iránt indít keresetet, a kártérítési per bíróságát köti a büntető bíróság jogerős határozata. A vázolt ügy érdekességét az adja, hogy a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának szakvéleménye szerint: a terhelt és társai cselekménye következtében bekövetkezett káresemény egyedi károsodásának a mértéke nem állapítható meg úgy, hogy az pénzben kifejezhető legyen és az 100%-os bizonyossággal bizonyítható legyen a bíróság előtt, tehát mindössze a károsodás ténye bizonyítható. Tekintettel erre a megyei főügyészség nem terjesztett elő keresetet a bíróságon.

Egy másik tanulságos ügyben a Kazincbarcikai Városi Bíróság bűnösnek mondta ki a terheltet helyreállíthatatlan mértékű környezetkárosítás büntetésében, ezért őt főbüntetésként 3 év 6 hó börtönbüntetésre és mellékbüntetésként 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az elkövető – a büntetőeljárás iratai szerint – engedély nélkül végzett fakitermelést, a tulajdonát képező területről összesen 1700 m³, - 15.300.000 Ft kiskereskedelmi forgalmi értéket képviselő - tölgy, illetve gyertyánfát vágott ki engedély nélkül, melyet 6.500.000 Ft-ért értékesített egy cég részére. A terhelt az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőgazdálkodási terv nélkül az erdőterület 90%-át, a faállomány 95%-át pusztította el tarvágással. A büntetőeljárás során beszerzett igazságügyi szakértői vélemény és az arra alapított büntetőbírói ítélet szerint az engedély nélküli fakitermeléssel az emberi környezet oly mértékben és módon károsult, hogy a szárazföldi élővilág legmagasabb szinten szerveződött eleme, az erdei életközösség korábbi természetes állapota már nem állítható helyre. A vádlott a tarvágással megszüntette az ott található állatvilág egyedeinek természetes élőhelyét is. A terhelt cselekményének következtében az erdei életközösség korábbi természetes állapota már nem állítható helyre, magatartásával 15.300.000 Ft értékű kárt okozott. A megyei főügyészség keresetet nyújtott be a kár megtérítése iránt. A bírósági tárgyaláson szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg az alperes, így a bíróság az ügyészi keresettel egyező

charge.” It is important, however, in all these cases that the court judging the sum is always bound to the decision of the Criminal Court. It is curious that the previous delict has never been proceeded to the court by the Attorney General’s Office. The report of Bükk National Park stated that the offender and his/her fellows didn’t hurt the environment so much as it could have been valued in money, neither could the guiltiness have been proved with 100% certainty, so, in the end the court suspended the mandate and confirmed only the fact of damaging.

In an other case the City Court of Kazincbarcika for doing irreversible harms to nature sentenced a person who received 3 years and 6 months imprisonment as a principal and a 3-year prohibition from public affairs as a secondary punishment. The offender who cut trees on his land without the permission of the Woods and Forests Office removed 1700 cubic meter of oak and elm trees worth of 15,300,000 HUF in the retail sector, and he sold it for 6,500,000 HUF to a firm. The accused deforested 90% of the whole territory which meant 95% of all the wood in the area. During the procedures the documents of the legal expertise and the court’s judgement proved that this illegal cutting caused such a big damage to the environment that it created an unreconstructable injury to the highest level of the terrestrial biology, to the flora and fauna of the forest. The delinquent destroyed the natural habitat of the land’s animals, and as he made an unrenewable harm his penalty was estimated in a sum of 15,300,000 HUF. Although the Attorney General’s Office sued him for paying, he didn’t appear in the trial, so the court sent him an order of payment instead. The 2 cases mentioned above are excellent examples of how important the cooperation and the information flow are between the attorneys working in different legal branches. When there is a judgement proving the guiltiness of the accused person, it can raise the question of private responsibility and the necessity of penalty.

tartalmú bírósági meghagyást bocsátott ki.

A fent vázolt két ügy is jó példája annak, hogy milyen jelentősége van az egyes szakágakban dolgozó ügyészek együttműködésének, az információ-cserének. A jogerősen lezárt büntető ügy – amelyben a terhelt bűnösségét megállapították – felvetheti a magánjogi felelősséget, a kártérítési igény érvényesítésének szükségességét. A kártérítési perek mellett azonban nagy hangsúlyt kell fektetni az eltiltások, illetve az abbahagyásra kötelezések alkalmazására, amelyek, mintegy preventív jelleggel hozzájárulnak a kár megelőzéséhez, esetleg mérsékléséhez. Álláspontom szerint egyre nagyobb teret kellene engedni ezeknek a jogkövetkezményeknek, ugyanis ezek alkalmazásával megállíthatnánk a negatív folyamatokat, valamint visszatartó erőként is funkciókat töltenek be a többi elkövető tekintetében. Mindez azonban csak akkor működik, ha a szakágak jelzik egymás felé, hogy intézkedés szükségessége merül fel egy ügyben és már a veszélyeztetés esetén is fellépnek az elkövetővel szemben, amennyiben nem következett még be a károkozás, akkor a fenti jogkövetkezmények alkalmazása véget getteszik a szükséges lépéseket. Ez azonban megköveteli azt, hogy a környezetvédelemmel kapcsolatos ügyeket feldolgozó ügyészek tisztában legyenek a másik két szakág intézkedésével, feladatival és időben észleljék, hogy az ő ügyüket érintően ott is kell intézkedést hozni.

However, besides these trials we have to emphasize the possible application of prohibitions and obligations which could serve as some preventive actions to reduce or avoid the damage. In my opinion, we should give the latter ones greater importance since they could stop the negative tendencies and, at the same time, they could retain other delinquents from causing injuries. In order to operate in this way the different legal branches should note each other which measures should take the others. Even if there is only the case of endangering they could act together against the criminal while making the necessary steps for stopping him/her before he/she actually commits his/her deed. The success of this cooperation requires that the attorneys dealing with environmental matters should have infos about the orders, tasks of the other legal fields and should realize in time that their colleagues' help is also needed in their own work.

Lábjegyzet

¹ A tapasztalat azt mutatja a B.-A.-Z. Megyei Főügyészségen, hogy erre a kommunikációra valóban szükség van és működőképes, sőt szükséges, hogy a szakágak ügyészei napi szintű kapcsolatban legyenek egymással, rendszeresen egyeztessenek és így hozzájáruljanak a megfelelő gyakorlat kialakításához.

² BÁNDI Gyula: *Környezetvédelmi jogesetek és szakértői tevékenység*. Budapest, 2001, KJK-KERSZÖV, 275-276. p.

³ SIPOS László: A környezetvédelmi ügyészi tevékenység módszerei és tapasztalatai Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. *Ügyészek Lapja*, 1999/5,

Footnotes

¹ The practices in the County Office show that the mutual communication is really needed and works, and the attorneys cannot miss the everyday contact and cooperation in order to form the right legal proceedings.

² BÁNDI Gyula: *Környezetvédelmi jogesetek és szakértői tevékenység*. Budapest, 2001, KJK-KERSZÖV, p 275-276.

³ SIPOS László: A környezetvédelmi ügyészi tevékenység módszerei és tapasztalatai Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. *Ügyészek Lapja*, 1999/5, p 37-41.

⁴ When doing an expertise the experts should

37-41. p.

⁴ Szakértői feladatok a környezeti ártalmakkal kapcsolatban meg kell ismerni azok fő forrásait és a leginkább veszélyeztetett területeket. Fel kell tárni dinamikájukat, longitudinális és vertikális terjedelmüket, halmozódásuk összefüggéseit. Megállapítást kell tenni megelőzésük, csökkentésük, továbbá megszüntetésük módjára és feltételeire. Végül mindezt írásba is kell foglalni és meg kell indokolni.

⁵ Magát az eljárást a dividált szakértői módszer jellemzi. A testületet mindig az irányítja, akinek a tudására éppen a legnagyobb szükség van. Természetesen a folyamat végére összeáll az egységes szakvélemény, amely tartalmát tekintve a jogszabályban megköveteltekén túl magában foglalja a kár, illetve más ártalom elleni védelmi eszközök meghatározását is. Így nemcsak a kár okozójának, hanem annak elszenvetőjének is előírják a jövőben követendő magatartást.

⁶ A Kvt. 4. § k) pontja értelmében: környezetkárosodás a környezetnek vagy valamely elemének olyan mértékű változása, szennyezettsége, illetve valamely eleme igénybevételének olyan mértéke, amelynek eredményeképpen annak természetes vagy korábbi állapota (minősége) csak beavatkozással vagy egyáltalán nem állítható helyre, illetve amely az élővilágot kedvezőtlenül érinti. Ugyanezen jogszabályhely j) pontja szerint környezetkárosítás az a tevékenység, amelynek hatására a környezetkárosodás bekövetkezik.

know the causes of the environmental harms and the most threatened areas. They should study their dynamism, their longitudinal and vertical scopes and the relation between the subsequent cases. They also have to suggest some methods and new conditions of how to prevent, reduce or stop them. In the end they have to draft and prove all the statements.

⁵ In these cases the experts „divide” the tasks. The work is led by the one who has the widest knowledge in the current topic. In the end, of course, they can form an unified opinion which is compiled on the bases of the legal requirements as well as the description of the further preventive steps and devices. Thus it prescribes the necessary attitudes for both the person caused and suffered the harm.

⁶ Regarding Paragraph 4. of the Kvt. we can speak about damaging of the environment when it's changed, polluted or used in one of its elements so much that it results in an unfavourable harm or damage, which can hardly be reconstructed. Point „j)” of the same rule states that any activity hurting the environment belongs to the category of damaging.

